

Turkis

JURIDISK RÅDGIVNING
FOR KVINNER

ÅRSRAPPORT

2013

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over Juridisk rådgivning for kvinner sin virksomhet i 2013.

Vi håper årets rapport vil gi innsikt og forståelse for vår eksistens, vårt spennende arbeid, og de aktiviteter som har blitt utført i 2013.

Takk til alle ansatte, samarbeidspartnere og økonomiske bidragsytere som har muliggjort JURKs arbeid i 2013!

Oslo, januar 2014

Marta Trzcinska

Daglig leder

Årsrapporten er skrevet av Marta Trzcinska og Frøydis Patursson på bakgrunn av innspill fra alle ansatte (se bak), med spesielt god hjelp fra Heidi Fjeldstad.

INNHALDSFORTEGNELSE

<u>1. HISTORIKK OG OVERORDNEDE MÅLSETTINGER</u>	<u>5</u>
1.1 HISTORIKK	5
1.2 STRATEGISKE FØRINGER FOR JURKS ARBEID	5
<u>2. DRIFT OG ORGANISERING.....</u>	<u>7</u>
2.1 JURKS ORGANISASJONSTRUKTUR.....	7
2.3 DRIFT	9
2.4 OPPLÆRING OG KOMPETANSEUTVIKLING AV MEDARBEIDERE.....	10
2.5 INTERN PLANLEGGING OG EVALUERING	11
2.6 ARBEIDSMETODE: SAMARBEID OG DIALOG	11
2.7 STATISTIKK	15
<u>3. PROFILERING OG SYNLIGHET.....</u>	<u>15</u>
3.1 JURK I MEDIA	15
3.2 JURK MAGASIN	16
3.3 STANDS OG MARKERINGER	16
<u>4. SAKSBEHANDLING</u>	<u>18</u>
4.1 OVERSIKT	18
4.2 ANTALL BEHANDLEDE SAKER	18
4.3 PARTSREPRESENTASJON.....	20
4.4 SAKSBEHANDLINGSOMRÅDER.....	20
<u>5. VÅRE KLIENTER.....</u>	<u>28</u>
5.1 HVEM ER KLIENTENE VÅRE?.....	28
5.2 HVILKE KLIENTER NÅR VI GJENNOM OPPSØKENDE VIRKSOMHET?.....	32
<u>6. RETTSINFORMASJON</u>	<u>38</u>
6.1 INNLEDNING	38
6.2 JURKS METODE FOR RETTIGHETSINFORMASJON.....	38
6.3 VÅRE FASTE FOREDRAG	39
6.4 JUSSAMBASSADØRER – PROSJEKT FINANSIERT AV IMDI	42
6.5 STEMMERETTSJUBILEUMSÅRET 2013	43
6.6 FNS KONFERANSE OM KVINNER OG TEKNOLOGI I LATIN AMERIKA OG KARIBIEN.....	43
6.7 RETTIGHETSTURNÉ.....	43
<u>7. RETTSPOLITISK ARBEID</u>	<u>45</u>
7.1 RAPPORTER	45
7.2 HØRINGER/INNSPILL TIL OFFENTLIGE UTVALG	45
7.3 FNS MENNESKERETTIGHETSKONVENSJONER.....	45

7.4	RETTSPOLITISKE PROSJEKTER	46
8.	<u>INTERNASJONALT ARBEID.....</u>	48
8.1	J URKS PROSJEKTER GJENNOM FOKUS- FORUM FOR KVINNER OOG UTVIKLINGSPØRSMÅL 48	
8.2	INTERNASJONALE BESØK	50
9.	<u>ØKONOMI</u>	51
9.1	REGNSKAP FOR 2013.....	51
9.2	BIDRAGSYTERNE VÅRE I 2013	52
10.	<u>BLIKK MOT 2014</u>	53
11.	<u>MEDARBEIDERE 2013.....</u>	54

1. Historikk og overordnede målsettinger

1.1 Historikk

I 1974 ble Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) startet som et grunnforskningsprosjekt, etter initiativ fra kvinnelige jurister og jusstudenter som arbeidet i Kvinnesaksgruppen ved Det Juridiske fakultet. Gjennom sitt arbeid oppdaget de en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Det viste seg at det skulle svært mye til før kvinnene tok kontakt med rettshjelpsapparatet. Mange av de kvinnene som hadde kunnskaper om sin juridiske situasjon hadde likevel vansker med å anvende disse kunnskapene til å vinne fram. I ettertid har arbeidet i JURK bekreftet resultatene fra denne første undersøkelsen.

Lovverket er i dag formelt kjønnsnøytralt. Ved praktiseringen viser det seg imidlertid at kvinner i endel tilfeller kommer dårligere ut av konfliktsituasjoner enn menn. Mange kvinners livssituasjon er i perioder svært ulik menns. Dermed vil formelt kjønnsnøytrale rettsregler ikke nødvendigvis føre til reell likebehandling. Et eksempel er mangel på samboerlovgivning, som rammer kvinner hardere enn menn fordi det er flere menn som er eiere av felles bolig enn kvinnene. Et annet eksempel er skjevdelingsregelen i ekteskapsloven. I tillegg har menn gjennomgående mer rettskunnskap enn kvinner. Ulike undersøkelser har vist at kvinner i mindre grad enn menn benytter seg av det tradisjonelle rettsapparat, uten at vi i dag har nok kunnskap om bakgrunnen for dette. Spesielt gjelder dette noen grupper av kvinner, som f.eks. kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. JURKs oppsøkende arbeid rettet mot disse gruppene har historisk sett vært svært viktig for å gi dem reell mulighet til å hevde sine rettigheter, og desverre er dette arbeidet fortsatt like viktig i dag.

1.2 Strategiske føringer for JURKs arbeid

JURKs formål og virksomhet handler i stor grad om å sørge for at flest mulig kvinner får oppfylt grunnleggende menneskerettigheter.

Vår visjon er at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at reell likestilling praktiseres. Dette vil bidra til et samfunn som er fritt for diskriminering.

Måten vi ønsker å nå vår visjon på er å gi tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner i hele landet med udekket rettshjelpsbehov. Vi gjør dette gjennom oppsøkende virksomhet, rettighetsinformasjon, rettspolitisk påvirkning og bistand i konkrete saker.

Mål for driften frem til 2015

- JURK vil bruke den konkrete rettshjelpen for å avdekke kvinners spesielle rettshjelpsbehov.
- JURK vil være et kompetanse- og ressurscenter i typiske juridiske kvinnespørsmål og tilstrebe å være en ressursbank for forskning.
- JURK vil gjennom ulike prosjekter arbeide for å bidra til en rettspolitisk utvikling som fremmer reell likestilling i samfunnet.
- JURK vil gjennom informasjonsvirksomhet arbeide for økt kunnskap om og forståelse i det norske samfunn for kvinners spesielle juridiske situasjon og utfordringer.
- JURK vil gjennom utviklings- og prosjektarbeid arbeide for å bedre kvinners juridiske situasjon internasjonalt med hovedvekt på prosjektsamarbeidspartnerne i Guatemala og Tanzania, samt Øst – Europa og Russland.
- JURK vil gi kvinnelige jusstudenter reell praksis og erfaring slik at disse kvinnene i etterkant får større kompetanse og erfaring til å ta ledende stillinger i samfunnet.
- JURK vil yte effektiv og profesjonell saksbehandling. Vi avviser ingen klienter, vi henviser videre om vi ikke har riktige kompetanse eller andre er nærmere til å hjelpe.

Tematiske prioriteringer (2010-2015)

I vårt arbeid ser JURK hen til FNs kvinnekonvensjon og handlingsplanen fra FNs kvinnekonferanse i Beijing i 1995. De 12 områdene i handlingsplanen er det tematiske utgangspunktet for JURKs virksomhet.

JURK har en generelt rettighetsbasert og rettighetsinformativ tilnærming som er gjennomgående i arbeidet på alle områder. For å bidra til å bedre kvinners situasjon vil JURK i strategiperioden prioritere følgende fire tema:

- Kvinners generelle juridiske selvstendighet

- Kvinners økonomiske stilling både i og etter samlivsbrudd.
- Vold mot kvinner (Handel med kvinner, kjønnslemlestelse, vold i nære relasjoner, kvinner i og etter krig og konflikt).
- Diskriminering av kvinner i arbeidslivet

2. Drift og organisering

2.1 JURKs organisasjonstruktur

Studentrettshjelpstiltak

JURK er et studentrettshjelpstiltak. Organisasjonen drives av jusstudenter og vi er tilknyttet Det juridisk fakultet ved Universitet i Oslo.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Dispensasjonen er gitt av Justis- og beredskapsdepartementet.

Medlemsforening

JURK valgte høsten 2011 å endre sin organisasjonsstruktur, og innførte generalforsamling som øverste organ og et eksternt styre som skal ha ansvar for en del overordnede oppgaver. Alle ansatte er stemmeberettigede på generalforsamlingen. Tidligere ansatte kan melde seg inn i foreningen JURK ved å betale medlemskontingent, og får da stemmerett på lik linje med ansatte. JURK er derfor blitt en medlemsorganisasjon, men en lukket sådan.

Generalforsamling

Generalforsamlingens oppgaver er blant annet å velge styremedlemmer, vedta vedtektsendringer og behandle budsjett og regnskap. Generalforsamling holdes i mai og i november.

Styret

Styret har blant annet ansvar for lønns- og ansettelsesvilkår for alle ansatte på JURK, å ansette daglig leder, å behandle budsjett og regnskap, å fastsette strategi for virksomheten og å være rådgivende organ for daglig leder.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) skal vurdere og fatte vedtak om prinsipielle viktige saker for JURKs anliggende som ikke skal fattes av styret. Organet har delegasjonsadgang til andre i

organisasjonen. Alle ansatte har møteplikt på fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver fjerde uke, og det innkalles skriftlig til møtene.

Daglig leder

Daglig leder har ansvar for den daglige driften og utviklingen av JURK. Dette innebærer personal- og økonomiansvar, arbeid med den utadrettede virksomheten og diverse administrativt arbeid. Daglig leder arbeider fulltid, og er ansatt for en periode på tre år med mulighet til forlengelse.

Prosjekt- og rettighetsansvarlig

JURK mottar prosjektmidler fra IMDI til vårt prosjekt med jussambassadørene. Da dette er et stort prosjekt er vi avhengige av å ha en ferdig utdannet jurist som har hovedansvaret for prosjektet. I tillegg arbeider vedkommende også med blant annet å veilede saksbehandlerne i vårt resterende arbeid med rettighetsinformasjon samt vårt arbeid med menneskerettigheter.

Saksbehandlingsgruppene

JURK har i 2013 vært delt opp i følgende grupper à 4 eller 5 medarbeidere:

- Gjelds-, fengsels-, volds- og mishandlingssaker ("VOF")
- Arbeids-, trygde-, og sosialsaker ("Arbeidsgruppa")
- *Behandler også helserettsaker, diskrimineringsaker*
- Bolig-, og utlendingsrett ("Boliggruppa")
- *Behandler også kjøps- og kontraktsrettssaker*
- Familie-, barn og samboersaker ("Familiegruppa")
- *Behandler også arverettssaker*

I saksbehandlingsgruppene blir sakene diskutert, og brev utformes av ansvarlig saksbehandler. Hver onsdag har gruppene saksbehandlingsmøter, hvor brev godkjennes. På disse møtene deltar også en som har arbeidet som saksbehandler i et år, en såkalt "nedtrapper". Gruppen er kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men det er alltid én saksbehandler som er kontaktperson og hovedansvarlig overfor den rådsøkende.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et kvalitetssikringshensyn, og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi innser de faglige begrensninger som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, men vi mener dette blir kompensert gjennom en slik arbeidsform. JURK konsulterer faglig ekspertise på Universitetet i Oslo, i de ulike departementene, på offentlige kontorer og hos enkelte privatpraktiserende advokater dersom det er nødvendig for saksbehandlingen.

Organisatoriske grupper

JURK har en svært liten administrasjon. I tillegg til daglig leder har vi kun en kontormedarbeider som er ansatt i en 68 % stilling. Derfor må alle saksbehandlere også bidra i organisatoriske grupper og i ulike grupper opprettet på ad hoc-basis.

I 2013 har JURK hatt følgende organisatoriske grupper:

RIM (Rekruttering, Informasjon, Markedsføring) har ansvar for JURKs profil utad. Dette omfatter informasjonstiltak rettet mot klienter, oppdatering av hjemmesider og rekrutteringsarbeid. Gruppen er videre ansvarlig for utforming av alt generelt informasjonsmateriell.

IG (Internasjonal gruppe) er bindeledd mellom vårt internasjonale og vårt nasjonale arbeid. De utarbeider blant annet informasjonsbrev til våre internasjonale partnere, er verter ved internasjonale besøk, arrangerer studietur samt er med på møter i internasjonal avdeling.

Magasinet har ansvar for at JURKmagasin kommer ut med to nummer i året. Dette innebærer blant annet å fastsette eventuelt tema, skrive artikler, samle inn artikler til JURK magasin, layout, trykk og distribusjon.

RPG (rettspolitisk gruppe) har som formål å organisere og administrere det rettspolitiske arbeidet til JURK, i tillegg til at de er ansvarlige for ulike rettspolitiske arrangementer selv. Alle medarbeidere på JURK arbeider rettspolitisk.

Administrasjonsgruppa på JURK består av en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene, samt en observatør og daglig leder. Administrasjonsgruppa er blant annet ansvarlig for oppfølging av generelle driftsspørsmål i organisasjonen, ansettelse av nye medarbeidere og behandling av permisjonssøknader.

Internasjonal avdeling (IA)

Internasjonal avdeling er en egen avdeling på JURK som består av de prosjektansvarlige for våre utenlandske prosjekter, internasjonal gruppe på JURK samt daglig leder av JURK. Internasjonal avdeling er underlagt FM i saker av prinsipiell betydning, men er ellers en selvstendig avdeling med egne vedtekter for driften. De som er prosjektansvarlige er alle tidligere – eller nåværende ansatte i JURK.

2.3 Drift

JURK har i 2013 hatt drift fra uke 1 til og med uke 50 med unntak av påskeuken og to uker i juli. I sommermånedene, uke 25-32, var noen av medarbeiderne lønnet i full stilling mens andre var fristilt.

Saksbehandlerne får kr 6000,- i måneden for å arbeide fulltid. Stillingen er en hybrid av både lønnet arbeid (25 timer i uken), frivillig arbeid og praksis. Dette innebærer at til og med de lønnede timene har et sterkt element av frivillighet da timelønnen ligger på ca kr. 60,-. De

fleste av medarbeiderne må ta opp studielån ved siden av arbeidet i JURK, og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme og frivillige arbeid er derfor en forutsetning for JURKs eksistens.

2013	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Ulønnet arbeidstid	Ulønnet arbeid prosentandel
2013	24 700	12 969	11 731	47,5 %

Tabellene viser arbeid som er utført av saksbehandlerne i 2013 utenom sommerdrift.. Vederlagsfritt arbeid utført av daglig leder, rettighetsansvarlig, nedtrappere og prosjektmedarbeidere er ikke regnet med.

Saksmottak

JURK tar imot henvendelser per brev, telefon eller ved personlig fremmøte. Vi tar ikke imot saker per e-post.

I 2013 hadde JURK telefonmottak av nye saker til følgende tider: mandag fra klokka 09.00-15.00 samt onsdag fra kl 17.00-20.00.

Klientmottak ved personlig fremmøte har vi hatt mandag 12:00- 15:00 og onsdag mellom kl 17.00-20.00.

For å nå de svakeste gruppene i samfunnet, fokuserer vi også på oppsøkende virksomhet. Vi har derfor faste mottak i Bredtveit fengsel, Ravneberget fengsel og Sarpsborg fengsel. Vi har også faste mottak på Oslo Krisesenter.

Når vi holder foredrag gjennomfører vi også saksmottak i etterkant av foredragene.

2.4 Opplæring og kompetanseutvikling av medarbeidere

JURK er en organisasjon med stor utskiftning av medarbeidere. Dette krever at vi tar inn over oss at vi er en læringsinstitusjon, og at vi legger til rette for bevisste læringsprosesser av både faglig, personlig og prosjektmessig art. Det foregår en kontinuerlig og omfattende skoling som den enkelte medarbeider, organisasjonen, samfunnet og våre klienter har stort utbytte av. I tillegg gjennomfører vi både evalueringsdager og planleggingsdager hvert semester, slik at alle medarbeidere til enhver tid har god kjennskap til gruppens mål – og handlingsplaner.

Opplæring av nye medarbeidere

Hvert semester organiseres relativt omfattende opplæring for nyansatte medarbeidere i JURK. Hensikten er å informere medarbeiderne om organisasjonen, gi en generell innføring i saks-

og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. De første, såkalte ”opplæringsukene” har dessuten en sosial funksjon, fordi de bidrar til at medarbeiderne blir kjent med hverandre, noe som igjen skaper trygghet i arbeidssituasjonen.

I tillegg til intern opplæring blir det invitert foredragsholdere både fra universitetet, offentlig forvaltning og instanser, samt fra privat sektor til å holde innlegg og lede diskusjoner under opplæringsukene.

Fellesseminaret

Fellesseminar for alle studentrettshjelpstiltakene i landet; Jussformidlingen, Jushjelpa i Nord-Norge, Jushjelpa i Midt-Norge, JussBuss og JURK, ble igjen arrangert i 2013, på Dr. Holms hotell på Geilo. Et overordnet formål med seminaret er at de forskjellige tiltakene skal ha god kjennskap og kontakt med hverandre, samt at man skal bli bevisst sin rolle og sine muligheter til å drive med rettshjelp. Tiltakene bytter på ansvaret for å arrangere seminaret. Årets arrangør var JURK. Temaet på årets fellesseminar var «Rettsikkerhet». Egen rapport er utarbeidet og tilsendes gjerne ved forespørsel.

Nesten like viktig som seminarets faglige innhold er det at tiltakene blir kjent med hverandre for å øke kommunikasjon og samarbeid seg imellom. Det ble derfor arrangert festmiddag med underholdningsbidrag fra alle tiltakene.

2.5 Intern planlegging og evaluering

JURKs organisasjonsmodell krever også systematisk måling/evaluering/dokumentasjon av utførte aktiviteter og oppnådde resultater samt kontinuerlig fokus på kollektiv læring og erfaringsoverføring. Dette for å sikre en kontinuitet i driften og en videreutvikling av vårt kompetansenivå til tross for at vi har stor utskiftning av medarbeidere.

Hvert semester settes det av flere dager til både planlegging og evaluering. Noen overordnede mål ligger fast (kapittel 1), men innenfor dette har hver gruppe også stor frihet til å utnytte tiden som saksbehandler på JURK til å arbeide for det eller de tema som de brenner mest for. Gruppene utarbeider i fellesskap halvårlige planer, som de andre ansatte på JURK får mulighet til å komme med innspill på.

I tillegg evaluerer vi egen virksomhet og måloppnåelse i slutten av hvert semester. Fikk vi til det vi ønsket? Hvorfor gikk det bra – eller hvorfor gikk det ikke? Hva vil vi ta med oss til neste semester?

2.6 Arbeidsmetode: samarbeid og dialog

En helt grunnleggende del av vår arbeidsmetode, enten det handler om saksbehandling, rettighetsinformasjon eller rettspolitisk arbeid, er samarbeid, internt og eksternt. Vår filosofi er at 2+2=5, at vi sammen får til mye mer enn vi får til hver for oss, som individ og som

organisasjon. I forlengelsen av dette har vi også et stort fokus på dialog og kunnskapsutveksling.

Helt konkret gjennomfører vi dette på følgende måter:

1) Samarbeid internt

Vi har et sterkt fokus på samarbeid om saksbehandling i saksbehandlingsgruppene, bl.a. ved at gruppa er kollektivt ansvarlig for hvert brev som sendes ut. I tillegg har de fleste gruppene egne rettspolitiske prosjekter, mens noen slike prosjekter går på tvers av saksbehandlingsgruppene. Se for øvrig over om organisasjonsstruktur.

2) Idédugnader.

Dette er intensive workshops hvor vi samler inn innspill fra flest mulig aktører til hva som trengs å gjøres og lignende. Vi noterer ned innspillene og skriver rapporter på bakgrunn av idédugnadene.

3) Fast faglig samarbeid

Våre faste foredrag blir gjennomgått minst en gang i året av Åsne Lian Sinnes ved Oslo Voksenopplæring for å kvalitetssikre måten vi formidler juss på. Hun gir også nye saksbehandlere en innføring i lett norsk, både i foredrag og i brev til klienter.

På JURKs initiativ organiserer Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) hvert halvår et heldagsseminar for alle rettshjelpstiltakene, inkludert Gatejuristen, for å øke disses kompetanse i å avdekke diskriminering og videreformidle disse til ombudet.

Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved Juridisk fakultet, UiO, holder også fast opplæring i diskrimineringsrett for arbeidsgruppa, og bidrar til å kvalitetssikre våre faste foredrag.

Saksbehandlingsgruppene har også en rekke advokater og andre som kan kontaktes for faglig hjelp i vår behandling av enkeltsaker.

Vi har også et godt samarbeid med de andre rettshjelpstiltakene om både faglige og praktiske spørsmål.

4) Andre samarbeidsmøter

Vi har også en rekke møter med våre samarbeidspartnere om konkrete temaer eller prosjekter. Eksempler på dette er:

- Møter med innvandrersorganisasjoner, den filippinske ambassade og andre representanter for innvandrermiljøer om deres behov for rettighetsinformasjon.

- Jevnlige møter og dialog med våre samarbeidspartnere på konkrete prosjekter som vold mot kvinner, eks. kampanjen Stopp vold mot kvinner, au pair (rettighetsinformasjon, rettspolitikk og konkrete saker), rapportering på FN-konvensjoner mv.
- Diverse møter vedrørende rettspolitisk samarbeid, med bl.a fagbevegelse, politikere og andre organisasjoner.

Her er et lite utvalg av noen av våre faste samarbeidsorganisasjoner:

Gatejuristen, alle 5 studentrettshjelpstiltakene i Norge, Au pair senteret, Den thailandske kvinneforening, den filipinske kvinneforening, CARITAS Norge, Dixi, Senter mot incest, Oasen, Krisesentersekretariatet, Den norske sanitetsforening, Kvinnesaksforeningen, Reform, Advokatforeningen, Juristforbundet, FOKUS, Ottar, Kvinnefronten, VIRKE, Den norske kirke, Islamsk råd.

5) Besøk i opplærings- og informasjonsutvekslingsøyemed

For å drive gjensidig erfaringsutveksling, for å informere om JURK eller for å heve medarbeidernes kompetanse drar vi også endel på besøk til ulike instanser og samarbeidspartnere. Noen av samarbeidspartnerne har vi flere møter med gjennom året.

JURKs medarbeidere besøker de viktigste offentlige etatene for de respektive saksbehandlingsgruppene under opplæringsukene.

Disse er noen av de mange vi har vært på besøk hos, eller fått besøk fra i 2013:

- Utlendingsnemnda og Utlendingsdirektoratet
- Husleietvistutvalget
- Juridisk fakultet v/KVIBALD
- Likestillings – og diskrimineringsombudet (LDO)
- Konfliktrådet
- Forliksrådet
- LDO
- Gatejuristen
- Thailandsk kvinneforening
- Oslo Krisesenter

- FOKUS
- Konfliktrådet
- Leieboerforeningen
- JussBuss
- Advokatfirmaet Salomon-Johansen
- Stovner politistasjon
- Senter for menneskerettigheter

6) *Deltakelse på eksterne seminarer, foredrag et.*

Vanligvis deltar vi med minst to medarbeidere, slik at vi sikrer at kompetansen i større grad kan omsettes til arbeid og for å bidra til at informasjon kan komme til nytte i JURK. Dette er noen av de kurs, seminarer og debatter vi har deltatt på i 2013:

- KROM –seminaret
- Juristforbundets rettsikkerhetskonferanse
- IMDI-seminar for organisasjoner som mottar støtte
- Røde Kors seminar om Humanitært forum: ”Tett på innvandrerkvinner – møt kvinnene, ikke statistikken!”.
- Seminar «Likestilling i arbeidslivet» (praksis og politikk) arrangert av LDO på Litteraturhuset.
- Nordisk konferanse om anti-discrimination law i Göteborg
- Debattmøte angående ”Politikk for likestilling” arrangert Senter for tverrfaglig kjønnsforskning (UiO) på Litteraturhuset.
- Frokostseminar hos LDO om forbudet mot forskjellsbehandling pga graviditet og foreldrepermisjon.
- Høstseminar arrangert av rettspolitisk forening
- Seminar om diskriminering hos LDO
- Nordisk likestillingskonferanse i København
- Rettsikkerhetskonferansen
- Familie- og arverettsseminar om den nye uskifte-dommen (Rt. 2013
- Wiersholms arbeidsrettskurs
- Det årlige asyl- og utlendingsrettskurset i Sandefjord
- Møte med DIXI ressurscenter for voldtatte med fokus på klientbehandling og utveksling av informasjon om organisasjonenes arbeidsområder
- Kurs hos Finansklagenemnda.
- Kurs i kommunikasjon med særlige sårbare grupper og bruk av tolk

- Nasjonal konferanse som Justis- og beredskapsdepartementet avholder om samarbeid og samordning for arbeidet med vold i nære relasjoner
- Arendalsuka
- FN konferanse om kvinner og teknologi i Santo Domingo, Den Dominikanske republikk
-

2.7 Statistikk

Siden 2011 har JURK jobbet mye med å forbedre vår føring av statistikk. Fra 2012 begynte JURK å registrere innhentet tallmateriale på en måte som muliggjør å koble data gjennom pivottabeller. Det betyr at vi i stedet for bare å kunne oppgi f.eks hvor mange klienter vi har i hver aldersgruppe, også kan se hvilke sakstyper de ulike aldersgruppene har.

Saksmaterialet som ligger til grunn for rapporten er de personlige henvendelser vi har mottatt per telefon, på klientmottak og ved brev fra kvinner bosatt over hele landet. I statistikken inngår ikke henvendelser fra for eksempel skoler, kvinnegrupper og organisasjoner.

Vi registrerer vanligvis ikke saker vi henviser til andre. Det betyr at vi får flere henvendelser enn det som fremgår i statistikken. Med en registrert sak mener vi en henvendelse som er juridisk, skriftlig behandlet.

I 2014 vil vi forsøke å føre statistikk over alle henvendelser om juridisk bistand, også de vi henviser videre. Grunnene til henvisning er mange, blant annet særlige rettshjelpsordninger (husleieforeningen/leieboerforeningen), manglende juridisk spørsmål hvor vi henviser til andre hjelpetilbud (Oslo Krisesenter, Den uavhengige sosialhjelpen). Vi henviser også en del klienter til fri rettshjelp og til advokatvakten.

3. Profilering og synlighet

3.1 JURK i media

JURK utarbeidet i 2012 ny reklamefilm i samarbeid med studenter fra Westerdahl. Denne reklamefilm ble vist på reklamefrie dag på TV2 og TV Norge i påske, pinse og jul 2013.

I tillegg har vi hatt disse oppslagene i media i 2013:

- Den 24.4.2013 hadde JURK en kronikk i NRK ytring om au pairordningen
<http://www.nrk.no/ytring/var-tids-tjenere-1.10997438>
- Den 7. mai var JURK i Dagsavisen vedrørende seksuell trakassering
http://www.dagsavisen.no/nyemening/alle_mening/cat1003/subcat1018/thread274158/#post_274175
- Den 9. august var JURK i Dagsavisen vedrørende pappakvoten med artikkelen "Kvinnens ansvar alene?"

http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/alle_meninger/cat1003/subcat1014/thread280577/

- Den 7. oktober var JURK på TV2 nyhetene vedrørende au pair-rettsaken som begynte i Oslo tingrett 8. oktober.
- Den 14. oktober var JURK på Dagsnytt vedrørende regjeringens forslag om å øke kravet til permanent oppholdstillatelse fra 3 til 5 år.
<http://radio.nrk.no/serie/nyhetsmorgen/mnra36020413/14-10-2013>
- Den 10. november hadde JURK en kronikk i Dagbladet i tilknytning til at det ble avsagt dom i au pair-rettsaken med tittelen: “Au pairene sitter igjen som tapere”.
<http://www.dagbladet.no/2013/11/08/kultur/kronikk/debatt/meninger/debattinnlegg/30222413/>
- Den 12. november skrev Stenvaag (den ene forsvarsadvokaten i au pair-rettsaken) et tilsvarende på kronikken, “Uryddig av JURK”.
<http://www.dagbladet.no/2013/11/12/kultur/meninger/debattinnlegg/kronikk/debatt/30278393/>
- Den 13. november kommenterte JURK tilsvaret til Stenvaag, under tittelen “Stenvag misforstår”.
<http://www.dagbladet.no/2013/11/13/kultur/meninger/debattinnlegg/kronikk/debatt/30298951/>
- Den 15. november svarte Stenvaag på kommentarene til JURK “Ingen misforståelse”.
<http://www.dagbladet.no/2013/11/15/kultur/meninger/debattinnlegg/kronikk/debatt/30338575/>

3.2 JURK magasin

I 2013 har det kommet to nummer av JURK magasinet. Formålet med JURK magasin er å rette fokus på erfaringer vi gjør i JURK, både gjennom saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid. Vi ønsker også å rette fokus på kvinners rettsstilling i samfunnet ved å gjøre kvinner mer bevisste på sine rettigheter. Vi ønsker at magasinet skal ha en opplysende og bevisstgjørende effekt, slik at konkrete eksempler og temaer fra hverdagen blir belyst.

3.3 Stands og markeringer

- Markering av 8.mars – Den internasjonale kvinnedagen

I 2013 videreførte JURK kampanjen ”Du kan ikke leve på luft og kjærlighet”, som først ble lansert i 2007. Formålet med kampanjen er å bevisstgjøre kvinner rundt ulike juridiske sider ved ugift samliv, spesielt om de økonomiske utfordringene.

I forbindelse med markeringen delte vi ut samboerkontrakter rundt omkring i Oslo sentrum. I tillegg delte vi også ut brosjyren om ugift samliv, brosjyrer om JURK og rosa heliumsballonger med påskrift ”du kan ikke leve på luft og kjærlighet”.

Markeringen ble godt tatt i mot av både kvinner og menn i alle aldre, og det var tydelig at mange ble minnet på viktigheten av å regulere samboerskapet.

På kvelden var noen fra JURK til stede på kulturarrangement i anledning kvinnedagen på kulturhuset i Lillestrøm. JURK holdt et innlegg om JURK sitt arbeid og litt innføring i norsk rett. Andre fra JURK deltok i 8. mars toget, bak parolen Stopp vold mot kvinner.

- **Markering av 25. november – FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner**

Formålet med denne dagen er å sette søkelys på vold mot kvinner som et globalt problem, og som finner sted i alle samfunn og kulturer. JURK startet dagen med at vi ble sminket av profesjonelle sminkører på Nasjonalteateret slik at vi så ut som at vi hadde blitt mishandlet, og delte ut symbolet for kampanjen «Stopp vold mot kvinner» - den røde knappen, ved Nasjonalteateret. Deretter deltok vi på halvdagsseminar om vold mot kvinner på Litteraturhuset, som vi var med å arrangere som en del av kampanjen «Stopp vold mot kvinner». På kvelden gikk vi i fakkeltog med 25. novemberinitiativet.

- **Profilering mot studenter**

JURK har stand på Blinderen annenhver fredag gjennom hele året. I forbindelse med fadderuken hvert semester på det juridiske fakultetet på UiO, holder JURK en presentasjon av organisasjonen. JURK deler også ut JURK magasinet til ferske førsteavdelingsstudenter på det juridiske fakultetet hvert semester. JURK er alltid tilstede på arbeidslivsdagene både i Oslo og Bergen.

- **Felles prosjekter med de andre studentrettshjelpstiltakene**

Sammen med de andre studentrettshjelpstiltakene i Norge (JussBuss, Jusshjelpa i Nord-Norge, Jusshjelpa i Midt-Norge og Jussformidlingen) har vi en hjemmeside som heter gratisrettshjelp.no. På denne siden lastes brosjyrene til alle rettshjelpstiltakene opp. Det ligger 115 brosjyrer ute på nettsiden.

I løpet av 2013 ble det registrert 148.000 besøk og det ble lastet ned 71.374 brosjyrer.

Den klart største bidragsyteren til gratisrettshjelp.no sin fremgang er direkte googlesøk. Men arbeidstilsynet henviser nå til gratisrettshjelp på nær sagt alle fagsider. Dette skaper en formidabel trafikkøkning. Også kartverket (angående arverettslige forhold), de andre rettshjelpstiltakene, skilsmisse.no og fri-rettshjelp.no bidrar med trafikk. Interessen for gratisrettshjelp.no er også tydelig på andre diverse forum.

Studentrettshjelpstiltakene har også sammen en mobilapp som heter «Retts Hjelperen», hvor man kan få juridisk informasjon om de fleste rettsområder.

I løpet av 2013 var det ca 8000 personer som lastet ned denne mobilappen.

4. Saksbehandling

4.1 Oversikt

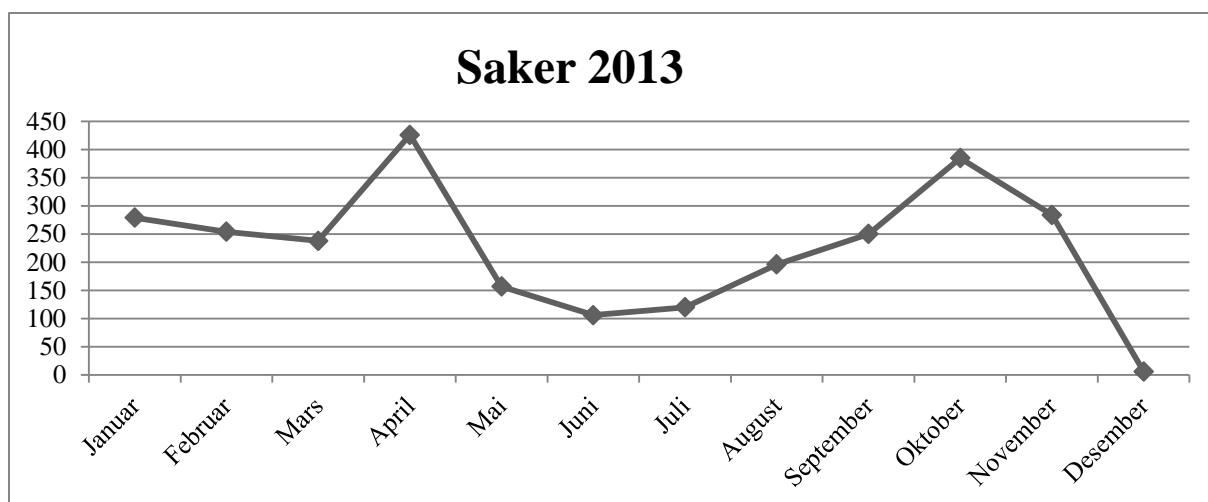
Vi definerer *en sak* som en skriftlig, juridisk behandlet problemstilling. All vår saksbehandling er skriftlig. Dette innebærer at vi aldri gir juriske svar muntlig til våre klienter.

Vi mener at den skriftlige saksbehandlingen er den beste måten å ivareta våre klienters rettssikkerhet på en god måte. Da det skriftlige dokumentet er godkjent av hele saksbehandlingsgruppen, bidrar den skriftlige saksbehandlingen til en kvalitetssikring av den juridisk-faglige hjelpen klienten mottar. At klienten mottar sin rådgivning skriftlig nedtegnet, innebærer dessuten at klienten kan lese informasjonen flere ganger, i stedet for at klienten er avhengig av egen hukommelse eller av å selv nedtegne muntlig mottatt informasjon. Alle våre saksbehandlere er kurset i å skrive enklere norsk til de klientene som behøver dette, og klientene oppfordres til å ta kontakt dersom de har ytterligere spørsmål eller har problemer med å forstå hva som står skrevet i brevet de har mottatt.

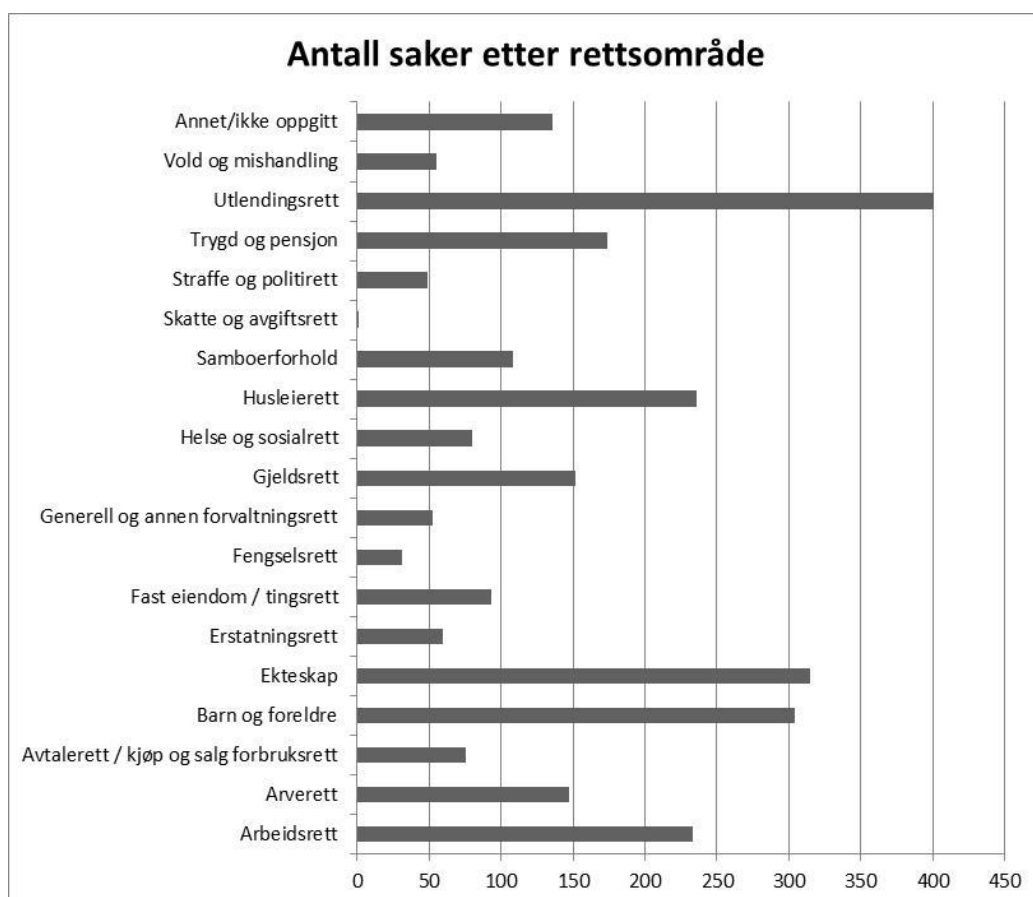
I 2013 fikk vi ca 1500 *henvendelser* som ble henvist videre direkte fra sentralbordet. En henvendelse kan for eksempel være saker innenfor rettsområder vi ikke behandler, at klienten trenger å få saken sin juridisk behandlet raskere enn vår 3 ukers frist, at vi ikke har mottak den dagen klienten ringer inn eller at det er klart at henvendelsen til klienten er av praktisk art og ikke juridisk. Grunnet stram personalsituasjon må vi også noen ganger henvise klienter grunnet manglende kapasitet. Vi henviser alltid til en annen organisasjon eller offentlig etat som vi mener at kan hjelpe klienten. Dersom klienten ønsker å snakke med en advokat, så henviser vi til www.advokatenhjelperdeg.no. Da disse henvendelsene ikke er blitt saksbehandlet fra JURKs side, anser vi det ikke korrekt å kategorisere disse som våre «saker». Antallet henvendelser dette gjelder viser imidlertid at vi også gjør en betydelig innsats ved å vise personer videre til rette instans.

4.2 Antall behandlede saker

Totalt behandlet vi 2701 saker i 2013, en økning på 62 saker fra 2012. Ca 36% av sakene er fra beboere i Oslo kommune, ca 64% er fordelt på resten av landet.



Under finner du en oversikt over antall saker vi hadde på ulike rettsområder i 2013.



Kategorien «Annet/ ikke oppgitt» er ment å fange opp rettsområder som ikke nødvendigvis vil naturlig falle inn under våre hovedkategorier. Dette kan for eksempel være saker innen odelsrett, pengekravsrett ol. Kategorien «Generell og annen forvaltningsrett» er ment å fange opp de forvaltningsrettslige spørsmål som ikke dekkes av utlendingsrett, trygd og pensjon, helse- og sosial eller faller innunder noen av de andre hovedsaksområdene våre. Eksempler på slike saker kan være saker om utdanningsinstitusjoner eller saker som gjelder umyndiggjøring ol.

4.3 Partsrepresentasjon

Vi hjelper våre klienter med partsrepresentasjon både i saker hvor motpart er privatperson og når motpart er en offentlig instans. Skriftlig partsrepresentasjon kan for eksempel innebære at vi korresponderer skriftlig med motparts advokat på vegne av vår klient, andre ganger kan det innebære at vi representerer vår klient i forhandlingsmøter med arbeidsgiver. Vi drar også jevnlig i forliksrådet med forskjellige rettsområder.

JURK har i løpet av 2013 skrevet 127 klager og anker til instanser som blant annet UDI, UNE, Nav, fylkesmannen, HTU, Trygderetten, forliksrådet, politiet i Oslo og Bredtvedt fengsel. Dette er et ressurskrevende og møysommelig arbeid som tar mye tid, men vi velger å prioritere dette for våre mest ressursvake klienter, det er av avgjørende betydning for å ivareta deres rettssikkerhet.

JURK er det eneste rettshjelpstiltaket som hjelper kvinner som har vært utsatt for vold, med å skrive søknad om voldsoffererstatning og søknad om rettfærdsvederlag. I løpet av 2013 skrev JURK 6 slike søknader.

4.4 Saksbehandlingsområder

Arbeidsrett

JURK har innenfor arbeidsretten en del saker om manglende utbetaling av lønn- og manglende utbetaling av sykepenger. JURK har i 2013 bistått en rekke klienter med å sende påkrav til arbeidsgiver der det urettmessig har blitt holdt tilbake lønn- og/eller sykepenger. Vi har også hatt saker vedrørende ulovlig midlertidig stillinger. Disse sakene er ofte vanskelige fordi klienten i frykt for ikke å få fornyet den midlertidige stillingen kvier seg for at JURK skal kontakte arbeidsgiver og informere om at den midlertidige ansettelsen er ulovlig. Usaklig oppsigelser og endringsoppsigelser er saker som vi har gjennomgående mange av hvert år.

JURK har også hatt en økning av saker med unge arbeidstakere som klienter. I disse sakene har vi sett at flere av de unge arbeidstakerne ikke har formriktige arbeidsavtaler, eller arbeidsavtaler i det hele tatt. I tillegg er det et problem at de ikke får lønnen de har krav på. I 2013 så vi en økning i saker som omhandler seksuell trakassering. Dette er noe vi har tatt tak i, særlig i vårt nye diskrimineringsprosjekt som skal dreie seg om seksuelltrakassering i arbeidslivet og mulighetene for å melde fra om dette.

De fleste sakene JURK har fått inn på diskrimineringsområdet er der klientene på en eller annen måte har blitt diskriminert på arbeidsplassen. JURK ser at det både foregår diskriminering i ansettelsesprosessen, men også diskriminering i form av forskjellsbehandling mellom arbeidstakere på arbeidsplassen. Diskriminering av gravide er en type problem vi ser

en del av i vårt arbeid, her er arbeidsgiver ofte kreativ med tanke på begrunnelse, mens det ganske klart i realiteten bunner i et ønske om å bli kvitt den gravide arbeidstakeren.

Vi har i tillegg hatt noen saker som går på trakassering og rasistiske uttalelser på arbeidsplassen.

Ellers består endel av vårt arbeid på arbeidsretten i å gi opplysning og veiledning til klienter om hvilke rettigheter de har, og hva de kan kreve i henhold til kontrakt og lov.

Arverett

Spørsmålene JURK mottar vedrørende arv knytter seg særlig til uskifte, ektefellers arverett, arverekkefølgen og arvetavlen, barns pliktdelsarv og legalarvingers forhold til testament. JURK bistår ikke med opprettelse av testament eller tolkning av testament.

Avtalerett

JURK bistår med generell avtaletolkning samt utforming av forlikssklage dersom det er nødvendig å etablere et tvangsgrunnlag for å få oppfylt en avtale eller inndrive et pengekrav.

Barn og foreldre

En stor andel av sakene vi får gjelder foreldre og barn å gjøre. Flesteparten av dem gjelder barnefordeling: foreldreansvar, fast bosted og samvær. Mange ønsker generell informasjon, og vi henviser til familievernkontor og konfliktrådet. Mange vil vite hvordan de kan endre en samværsavtale, hvilke rettigheter de har ut fra om de har fast bosted eller ikke m.m. Vi kan også i disse sakene bistå med kommunikasjon med motpart, men er tilbakeholdne i de tilfellene der vår innblanding kan bidra til høyere konfliktnivå mellom foreldre.

Vi får noen saker som går på barnets rettigheter, men ikke mange. Nylig har vi fått spørsmål om barns rett til privatliv i forbindelse med publisering av bilder på facebook. Annet kan være barnets rett til å bli hørt, eller barnets medbestemmelsesrett i samværsaker. I en del saker kan det være vold inne i bildet, da oppfordrer vi mor til å kontakte politi eller barnevern.

Noen saker gjelder vergemål. Det kan være spørsmål om hvem som bestemmer om barnet i økonomiske spørsmål, eller ønske om å bestemme barnets verge dersom foreldrene faller fra. Vi får også vergemålsspørsmål i forbindelse med eldre som er blitt senile.

Vi får også spørsmål om adopsjon og fosterhjemsordningen. I en del saker som gjelder barn er barnevernet innblandet. Vi kan bistå klienten med klage på saksbehandling eller vedtak som ikke er fattet av Fylkesnemnda i forbindelse med omsorgovertakelse. Da henviser vi klienten til advokat. Vi gir også generell informasjon om barnevernet.

Husleie

JURK bistår både leietakere og utleiere. Likevel er det flest leietakere som henvender seg til oss, noe som kan gjenspeile husleielovens forutsetning om at det er leietaker som er den svake part i leieforholdet.

I vårt arbeid med husleiesaker skriver vi informasjonsbrev om de fleste problemer som husleieloven berører; vedlikeholdsplikten, mangelfullt leieobjekt og mangler ved utflytning, depositum, leieøkning og utkastelse. Vi representerer også partene ved Husleietvistutvalget (HTU) og forliksrådene. Dessuten er det en del av vår saksbehandling å sende påkrav og opprettholdelse av påkrav til motparter.

JURK opplever på generell basis at husleieloven på en rettferdig måte fordeler rettigheter og plikter på utleier og leietaker, selv om det ikke er skrevet husleiekontrakt. Loven har imidlertid på en rekke områder forbedringspotensiale, og JURK har skrevet høringsuttalelse til et forslag om endring i husleieloven fremmet av Leieboerforeningen.

Selv om husleieloven jevnt over er god, er det et problem at mange – både utleiery og leietakere – ikke har tilstrekkelig kjennskap til husleieloven. Dette svekker begge parterets rettsstilling på forskjellige måter. For eksempel er mange leietakere ikke klar over at de er bundet til å betale 3 måneder oppsigelse dersom de inngår en muntlig leieavtale, selv om de ikke flytter inn. Et annet eksempel er fremleie (å overlate bruksrett til en tredjepart) som er noe uklart formulert i husleieloven. At en leietaker ikke vet om regler om oppsigelse og fremleie medfører at flere leietakere fremleier sitt rom og regnes som utleiery i husleielovens forstand – med de plikter dette medfører - og er uvitende om dette.

Et problem vi særlig har merket oss i år, er ulovlig innbetalt depositum ved innflytning, og hvorvidt et slikt krav kan foreldes etter den alminnelige foreldelsesfristen. Vi ser at mange leietakere betaler inn depositum til utleiers private konto ved innflytning, noe som er ulovlig for utleier å kreve etter husleieloven. Grunnen til dette er at leietaker er i en presset posisjon og føler seg forpliktet til å følge utleiers anvisninger på et utleiers marked. Rettstilstanden vedrørende foreldelse av slike krav er uklar, det er ikke utelukket at slikt krav kan foreldes etter 3 år, og følgelig ofte vil være foreldet ved utflytning. JURK ser behovet for et rettspolitisk arbeid på feltet.

Utleier kan bli skadelidende av å ikke i tilstrekkelig grad kjenne til regelverket blant annet ved utleie av egen bolig. I slike tilfeller er det mindre strenge krav for hva som kan være lovlig minstetid for en husleiekontrakt. Ifølge loven må det gjøres klart overfor leietaker at boligen leies ut som egen bolig. Mange utleiery er ikke klar over dette, og kan derfor risikere å ikke kunne flytte tilbake inn i sin bolig, som de har planlagt.

Ekteskap

En stor andel saker som kommer inn til familiegruppa gjelder ekteskap. Noen gjelder inngåelse av ekteskap. Da er det ofte spørsmål om ekteskap inngått i utlandet er gyldig. Mange ønsker å opprette ektepakt og vil vite hvordan de skal gå frem for å gjøre dette. Vi opplyser om formkrav og kan i noen tilfeller gi råd til formuleringer til konkrete ønsker klienten har. De fleste sakene gjelder separasjon og skilsmisse. En del lurer på hvordan de skal gå frem for å få separasjon og skilsmisse. En stor andel saker gjelder skifte. Vi kan gi generell informasjon, men går også konkret inn i skifteoppgjøret, basert på opplysninger vi får av klienten. Vi bistår også med kommunikasjonen med motpart.

Fast eiendom

På rettsområdet på fast eiendom ser vi tydelig at mange forsikringer ikke rekker godt nok, og det offentliges opplysningsplikt og offentlige rettshjelpsordninger ofte ikke er tilstrekkelig. Dessuten har vi opplevd at kommuner ikke tar privatpersoner på alvor ved henvendelser vedrørende brudd på plan- og bygningsloven. Vårt arbeid med fast eiendom blir derfor temmelig bredspektret.

På dette rettsområdet har JURK også anledning til å representere partene i forliksrådene. I tillegg klager vi saker inn for reklamasjonsnemnda.

I 2013 har vi hatt saker som handler om naborettigheter, både privat og offentlig i form av nabovarsel, komplikasjoner i forbindelse med tvangssalg av eiendom, kjøp av fast eiendom, både med selger og megler som motpart, styrets myndighet i sameie eller borettslag og sameie generelt, inkludert eierseksjonssameie. Saksmengden på saker som omhandler styrets og generalforsamlingens beslutningsmyndighet har ikke gått ned i løpet av de siste årene. Typiske stridssaker er om styret har myndighet til å fatte et vedtak om for eksempel vedlikehold av sameiet eller borettslaget. Mange vil vite om styrets og generalforsamlingens beslutningsmyndighet, herunder styrets kompetanse og hvordan denne skal gjennomføres i praksis.

Fengselssaker

JURK opplever at det er et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rådgivning overfor innsatte. Vi vurderer hvorvidt rettighetsinformasjon, i form av foredrag burde gis i fengsel også. Kvinner i fengsel er en minoritet blant innsatte i Norge og møter andre problemer enn menn i møtet med straffeapparatet. Dette kan typisk dreie seg om problemer i forhold til samvær med barn man har hatt boende fast hos seg, eller graviditet og funksjonshemming i fengsel. Vi får også inn mange spørsmål om straffegjennomføring; herunder særlig telefontid og tolk, gjeld, vold og mishandling. Vi har erfart at gjeld er et særdeles gjennomgående problem for innsatte, og at hjelpeapparatet er svekket på dette punktet. Vi får dermed inn svært mange gjeldssaker i de fengslene vi holder foredrag om gjeld.

For å nå ut til klientmassen har vi hatt fast mottak på Bredtveit fengsel, forvarings- og sikringsanstalt, Ravneberget og Sandefjord fengsel rullerende annenhver tirsdag. Vi har også gjort dette ved Drammen fengsel i 2012, og vurderer å ta opp igjen kontakten med denne anstalten i 2014. Ved hvert besøk holder vi et informasjonsmøte om JURK og hvilke rettsområder vi kan bistå i, med påfølgende saksmottak.

Antall klienter per mottak har vært varierende.

Vi har i løpet av 2013 økt samarbeidet med fengslene, og særlig ved gjenopptatt kontakt med tilbakeføringskoordinator på Bredtveit. Fengslene har i all hovedsak blitt bedre på å ta JURK i mot og opprette korrespondanse. Høsten 2013 har JURK deltatt på Servicetorg ved Bredtveit fengsel for å informere innsatte om hva JURK gjør og hvordan vi kan bistå dem. Her ble vi

kjent med andre organisasjoner som arbeider for innsattes rettigheter, og vi fikk fortalt de innsatte samt de andre organisasjonene om hva JURK gjør.

I motsetning til tidligere, da det ofte opplevdes som ukjent at vi skulle komme, blir vi i større grad i dag kontaktet av fengselet selv, for å høre om vi kan komme tidligere enn avtalt eller oftere. Det er fortsatt noen ganger hvor fengslene opplyser oss om at det er et begrenset antall av innsatte som ønsker å snakke med oss. Dette har særlig vært i Ravneberget fengsel. Vi tror at dette dels skyldes manglende kunnskap om JURK og hva vi kan bistå med, og hva slags hjelp de innsatte får til håndtering av for eksempel gjeld. Vi ser at informasjonsmøtene vi holder er nødvendig for at kvinnelige innsatte blir bevisst på hva vi kan bistå med og hva JURK arbeider med.

Vi har også opplevd i flere fengsler i 2013 at få eller ingen av de innsatte hadde tilstrekkelig norsk- eller engelskkunnskaper til å at vi kunne ta inn deres saker. På Servicetorg på Bredtveit opplevde vi at halvparten av de innsatte var ute av stand til å kommunisere med de som kom fra JURK fordi de verken kunne norsk eller engelsk, eller hadde tolk. Disse innsatte møtte heller ikke opp på saksmottakene vi holdt i fengslet, da de verken forstår hva JURK arbeider med eller har evne til å kommunisere sakene sin til JURK for å få bistand. Dette mener JURK er svært bekymringsverdig da vi mener disse store språk- og kommunikasjonsproblemene bidrar til å svekke rettssikkerheten til de innsatte dramatisk.

Til sammenligning opplever vi en helt annen situasjon i for eksempel Sandefjord fengsel der det for det meste sitter innsatte med norsk etnisk bakgrunn på kortere dommer. Når JURK har foredrag og mottak der, registrerer vi høyest antall saker sammenlignet med de andre fengslene vi besøker.

JURK mener det ikke er noen grunn til å tro at de innsatte ved for eksempel Sandefjord fengsel har et mye større udekket rettshjelpsbehov enn ved de andre kvinnefengslene på Østlandsområdet. Vi mener disse store forskjellene i hovedsak skyldes de språk- og kommunikasjonsproblemene vi står overfor.

JURK mener at en tolketjeneste ved mottak i fengslene ville kunne forbedret rettssikkerheten til de innsatte betraktelig.

Gjeldssaker

JURK bistår klienter som har større eller mindre gjeldsproblemer, blant annet med å få betalingsutsettelse, rentefritak eller med å opprette nedbetalingsavtaler med kreditorene. I noen tilfeller utarbeider vi også forslag til endelig oppgjør overfor kreditorene. Dette opplever vi relativt ofte at kreditorene aksepterer. Er det ikke mulig å komme til enighet med kreditorene angående betalingen av gjelden, kan JURK bistå med å fremsette søknad om frivillig eller tvungen gjeldsordning gjennom namsmannen.

JURK har begynt å trappe ned på å bistå klientene med innhenting av gjeld. Begrunnelsen for dette er først og fremst JURKs visjon om ”hjelp til selvhjelp”, og at det ikke er noe juridisk spørsmål ved innhenting av gjeld. Det vurderes konkret fra sak til sak hvorvidt vi hjelper til

med innhenting av en oversikt over gjeld. I løpet av 2013 har vi begynt å sende ut et forslag til klienten som illustrerer hvordan innhenting av gjeld kan gjøres selv, inkludert en adresseliste med mulige kreditorer og kredittinstitusjoner som klienten kan henvende seg til.

I forbindelse med nedtrapping av bistand til gjeld i fengsel, har VOF forsøkt å kartlegge hvor og av hvem de innsatte kan få hjelp til dette andre steder. Hver kommune har ansatt egne gjeldsrådgivere, men vi opplever at det er svært lang ventetid for å få hjelp av disse. Økonomistudentene ved Norges Handelshøyskole har opprettet et gratistilbud, Økonomiformidlingen, som tilbyr gratis økonomisk rådgivning til alle privatpersoner som ønsker dette. JURK har i løpet av 2013 hatt korrespondanse med organisasjonen og henvist klienter dit dersom klientene har hatt spørsmål vedrørende personlig økonomi.

Helse og sosialsaker

I sosialsakene bistår JURK ved å gi generell veiledning og informasjon. Vi gjør dette i de sakene der vi ser at Nav ikke har overholdt sin veilednings- og opplysningsplikt. Vi har hatt en økning av saker vedrørende kommunal bolig, bostøtte og midlertidig botilbud. Ofte opplever vi at klienter med behov for midlertidig botilbud ikke har fått informasjon og veiledning om dette fra Nav.

I tillegg har vi en jevn strøm av sosialsaker der klienten trenger stønad til livsopphold. Klientene i disse sakene har ofte lav utdanning og ekstremt dårlig økonomi. Vi ser en økning i personer med minoritetsbakgrunn, og personer som er på introduksjonsprogrammet. Det er et gjennomgående trekk ved disse klientene at de faller mellom to stoler, da de ofte ikke har krav på andre trygdeytelser, og har dårlige norske kunnskaper som medfører vanskeligheter med å komme i arbeid. I tillegg ser vi at mange har aleneomsorg for barn, og store utgifter i forbindelse med det som medfører at de trenger sosialstønad for å ha råd til mat og bolig til familien.

I enkelte tilfeller bistår JURK også i klageprosessen i sosialsakene.

Samboere

Mange av sakene vi får gjelder samboerskap. En del ønsker å inngå en samboeravtale og vil ha informasjon og hjelp til å gjøre dette. Mange saker gjelder det økonomiske oppgjøret ved endt samboerskap. Som i ekteskaps sakene gir vi både generell informasjon eller går konkret inn i oppgjøret. Vi bistår også her med kommunikasjon med motpart. Både i ekteskaps- og samboersakene bistår vi etter en vurdering med tolking av avtaler.

Trygd og pensjon

JURK har stor pågang av saker som omhandler ulike ytelser fra Nav. Sakene brer seg over hele spekteret av ytelser.

JURK bistår hovedsaklig våre klienter i klageprosessen overfor Nav. JURK tar da inn vedtaket og gjør en vurdering av om vedtaket bygger på noen juridiske feil. Grunnen til at JURK i utgangspunktet ikke gir generell veiledning om ulike Nav ytelser er at Nav selv har

opplysnings- og veiledningsplikt i slike saker. Likevel ser vi at Nav ikke alltid overholder sin opplysningsplikt. I slike tilfeller vil vi derfor også bistå klienten med generell veiledning.

De siste årene har JURK sett en økning i tilbakebetalingskrav fra Nav. Disse kravene er av varierende art, og skyldes ofte feil og forsømmelse fra Nav enten på grunn av manglende informasjon til brukerne eller ulike datafeil.

JURK har det siste året sendt en rekke klager om avslag på trygdeytelser, og i flere saker fått medhold, enten ved at saken har blitt omgjort, eller ved at klageinstans har sendt saken tilbake til Nav lokalt for ny behandling.

Utlendingsrett

Utlendingsloven er et innviklet regelverk som er vanskelig å forstå. JURK har derfor alltid gitt mye veiledning og informasjon på både generelle og spesifikke spørsmål. Noen spørsmål gjentar seg imidlertid mer enn andre.

JURK har i løpet av år 2013 tatt inn mange saker om familieinnvandring og inntektskravet. Mange klienter får avslag på deres søknad hos UDI fordi de ikke oppfyller inntektskravet. Samtidig er det mange som ikke vet at det ikke er nødvendig med en heltidsjobb for å oppfylle kravet. JURK har i forbindelse med dette skrevet mange informasjonsbrev for å avklare hva vilkåret innebærer, samt skrevet klager for klientene. JURK har gjennom sin saksbehandling sett at det er vanskelig for de fleste å oppfylle inntektskravet, og at beløpet er for høyt, samtidig som terskelen for å gjøre unntak er stor.

JURK har det siste året sett en enda større økning av saker om opphold på selvstendig grunnlag. Vi opplever at de fleste sakene referer seg til mishandlingskriteriet. Fortsatt er det slik at det i praksis er mye vanskeligere å få opphold på selvstendig grunnlag i forhold til det som har vært ment fra lovgiverens side. I utgangspunktet skal den voldsutsattes forklaring legges til grunn og det skal ikke stilles strenge krav til sannsynliggjøringen. Dette praktiserer imidlertid mye strengere. Som resultat av den strenge praksisen velger kvinnene å bli værende i voldelige forhold til de har muligheten til å søke om permanent oppholdstillatelse.

I år har vi mottatt en del saker om utvisning. Vi har både skrevet informasjonsbrev til klientene og klager til UDI.

JURK har skrevet veldig mange klager til UDI og UNE i år. Klienter kommer til oss for å få hjelp til å klage på vedtak truffet av UDI. I de fleste tilfellene har vi skrevet klager på vedtak om oppholdstillatelse hvor UDI har gitt avslag og satt en bortreisefrist. JURK ber i slike tilfeller også om utsatt iverksettelse.

Vi har også tatt inn saker hvor det er truffet vedtak av UNE. JURK må i slike tilfeller foreta en vurdering av om UNE har foretatt en feil skjønnsutøvelse, eller om det foreligger nye opplysninger i saken som kan begrunne annen konklusjon.

Volds- og mishandlingsaker

JURK bistår kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre straffbare handlinger. Vi bistår blant annet kvinner ved spørsmål vedrørende anmeldelse til politiet, klage på henleggelse av saker og oppfølging av anmeldelse hos politiet. Vi gir også informasjon vedrørende blant annet voldsutsattes rettigheter og skriver rettferdsvederlag og voldsoffererstatninger.

Sakene hvor vi bistår klientene med å søke erstatning er generelt meget omfattende og tidkrevende. Innhenting av dokumentasjon tar uforholdsmessig lang tid, da vi fra tid til annen må purre på ulike behandlere før de sender nødvendig dokumentasjon. Skriveprosessen ved en søknad om voldsoffererstatning tar tid, både på grunn av selve saksgangen og det juridisk omfattende arbeidet som må gjøres ved utarbeidelse av søknad om statlig erstatning. At søknadsprosessen tar tid, opplever vi som en belastning for våre klienter.

Vi opplever at flere av våre klienter har behov for støtte og tett oppfølging for å komme seg gjennom søknadsprosessen for voldsoffererstatning og/eller rettferdsvederlag. Årsaken til dette er blant annet at klientene ofte er sårbare og gjerne lider av store psykiske og/eller fysiske skader som følge av overgrep eller andre straffbare forhold. I disse sakene blir vår rolle som medmenneske ofte viktig hjelp for klienten, og vi henviser også til andre organisasjoner eller offentlige instanser for at klienten skal få profesjonell samtaleterapi.

Gjennom vårt arbeid, både ved vår oppsøkende virksomhet samt klientmottak i våre lokaler møter vi svært ofte kvinner som er og har blitt utsatt for vold i nære relasjoner. Flere kvinner trenger informasjon om hvilke rettigheter de har, da de ikke har kjennskap til norsk lov og hva som er tillat i Norge.

Flere av kvinnene vi bistår anmelder ikke det voldelige forholdet, fordi de er redde og fordi de ikke ønsker å anmelde en person de har en nær relasjon til. Det er et stort udekket behov for tilgjengelig informasjon om hva man kan gjøre og hvilke rettigheter man har som voldsutsatt kvinne. Vi i JURK savner et botilbud for kvinner som har hatt opphold på krisesenter og ikke har et alternativt bosted. Av denne grunn har JURK nylig startet opp et samarbeidsprosjekt med Oslo Krisesenter, hvor vi skal kartlegge hvor stort dette problemet er og eventuelle egnete tiltak.

Mange kvinner bagatelliserer den volden de har blitt utsatt for. En del føler seg selv ansvarlig, og tror av den grunn at den behandlingen de har og blir utsatt for er rettmessig. Mange er usikre på hva de kan gjøre for å få en slutt på volden. De frykter at de ikke vil bli hørt og at deres problemer er for små til å bli tatt alvorlig ved kontakt med offentlige instanser for hjelp. Vold i nære relasjoner fører til andre problemer for disse kvinnene, ikke bare fysisk, men også psykisk og økonomisk.

Når kvinner utsatt for vold tar kontakt med JURK, gir vi umiddelbart informasjon om nærmeste Krisesenter og dets tilbud, bistandsadvokatordningen, sikkerhetstiltak som voldsalarm og besøksforbud og viktigheten av politianmeldelse. Vi gir også informasjon om

eventuelle egnede samtaletilbud og meklingsinstitusjoner som for eksempel familievernkontor og Konfliktrådet.

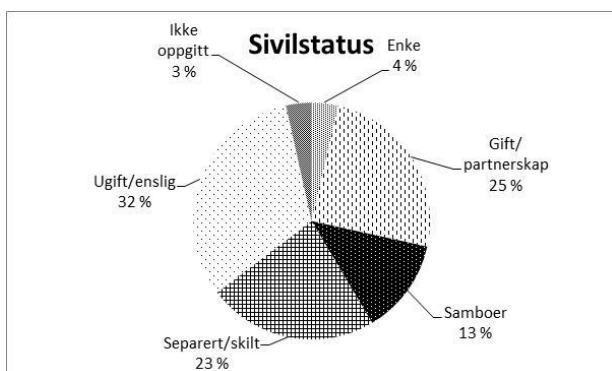
Selv om vold i nære relasjoner skal være et satsningsområde for de offentlige fremover, ser JURK at kvinner som tar kontakt med politiet blir møtt med manglende kompetanse. Vi har fått tilbakemeldinger på at kvinnene som forsøker å anmelde et familiemedlem for vold ikke blir tatt alvorlig, at hun får feil opplysninger fra politiet og/eller at hun blir frarådet å anmelde da politiet ikke vil bruke ressurser på saken siden den uansett vil bli henlagt. Vi opplever også at politiet kommer for sent i gang med å etterforske et anmeldt forhold, og at saken derfor henlegges på grunn av bevisets stilling. Dette er et problem da den voldsutsatte ikke får reell mulighet til å gjøre gjerningspersonen ansvarlig for sine ulovlige handlinger.

5. Våre klienter

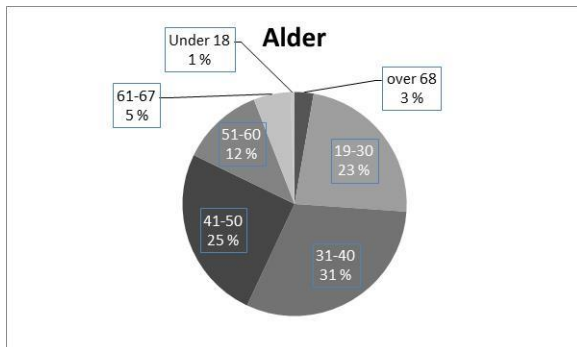
JURK samler inn data om alle klienter i forbindelse med registrering av deres sak. Det samlede datamaterialet sier mye om hvem våre klienter er. Dette kan igjen fortelle oss hvilken rolle JURK spiller blant andre rettshjelpsmuligheter, om JURK når de svakeste og ikke minst, hvordan vi når de svakeste. Vi vil i det videre først opplyse noen grunnleggende data om våre klienter, deretter vise hvem som oftest er motpart i sakene som behandles av JURK, for til slutt å se på de mer sammensatte problemstillingene – hvilken betydning oppsøkende virksomhet har for å nå svakerestilte klientgrupper, om JURK dekker et udekket rettshjelpsbehov og om hjelpen vi gir er god.

5.1 Hvem er klientene våre?

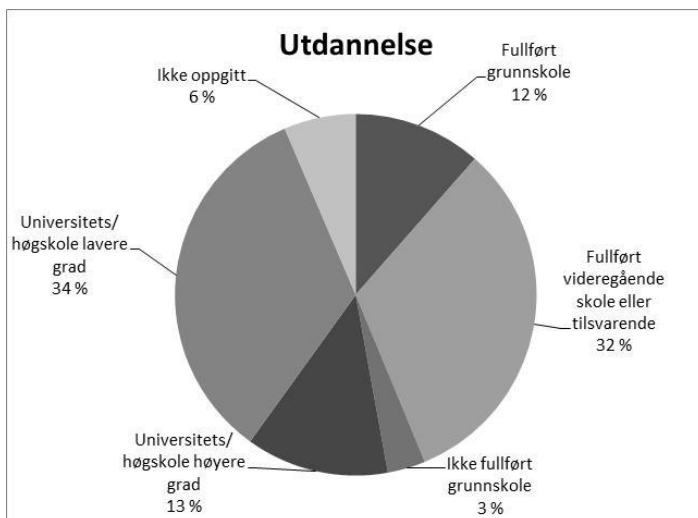
Av kvinnene JURK gav rettshjelp til i 2013, var litt over halvparten enten separert/skilt eller ugift/enslig. 13 % levde i samboerforhold, mens 25 % var gift.



Vi hjalp både kvinner under 18 år og over 68 år, men de største andelene av klienter falt innenfor aldersspennet 19-67 år. Det var noe færre klienter i alderen 51-67 år enn kvinner under 50 år.



Blant våre klienter i 2014 hadde omtrent 1/3 fullført videregående og omtrent 1/3 hadde tatt en lavere grad ved universitet eller høyskole. Den resterende tredjedelen bestod i hovedsak av kvinner som kun hadde fullført grunnskolen eller som hadde tatt en høyere grad ved universitet eller høyskole, men vi hjalp også en liten andel kvinner som ikke hadde fullført grunnskolen, i tillegg til at vi mangler data om utdanning på noen av kvinnene.



Som vi ser av tabellene under tjener 52% av våre klienter under kr 246.000,-, mens ytterligere 27% tjener under kr 400.000,-. Gjennomsnittslønnen for kvinner i 2012 var på kr 436.800,- i henhold til statistisk sentralbyrå.¹

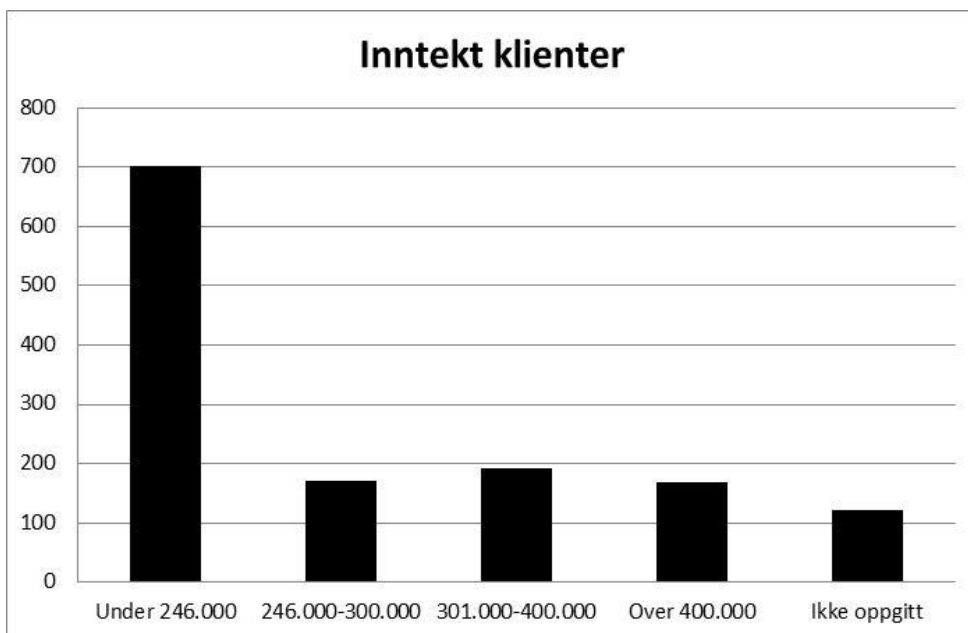
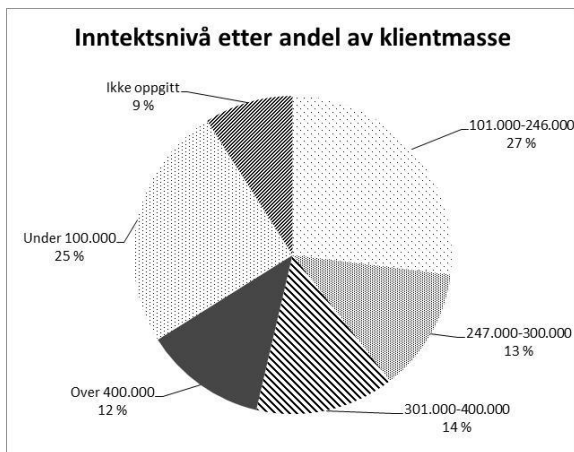
Det betyr at nærmere 9 av 10 av JURKs klienter tjener under gjennomsnittet.

For de aller fleste rettsområder er inntektsgrensen for å motta fri rettshjelp satt ved 246 000 kroner. Unntaket er noen få rettsområder hvor fri rettshjelp ytes uten behovsprøving. En lønn på 246 000 kroner er imidlertid ingen høy lønn. Mange av kvinnene som tjener over 246.000 har i realiteten få eller ingen frie midler til å engasjere advokat, grunnet forsørgelsesbyrde,

¹ <http://www.ssb.no/lonnansatt/>

høye boligkostnader mm. Når det kun ses på brutto inntekt ved vurderingen av innvilgelse av fri rettshjelp, fører dette til at mange står uten reelle muligheter for å engasjere advokat.

For våre klienter med en inntekt under 100 000 (som dermed vil kunne oppnå fri rettshjelp uten egenandel dersom de ikke er formuende) og de klientene med en inntekt mellom 100 000 og 246 000 kroner (som ville kunne innvilges fri rettshjelp med egenandel dersom de ikke er formuende), er det viktig å presisere at disse normalt ikke dekkes av fri rettshjelps-ordningen. Det er kun utvalgte rettsområder der det innvilges fritt rettsråd, og innenfor disse rettsområdene er det i mange tilfeller kun helt konkrete sakstyper som dekkes. Fri rettshjelps-ordningen er en snever ordning, og JURK og de andre rettshjelpstiltakenes eksistens tjener som et klart eksempel på at det er en stor andel mennesker i Nore i dag som har juridiske problemer, som ikke dekkes av fri rettshjelpsordningen, og som ikke har en personlig økonomi som tillater kjøp av advokattjenester. JURK henviser normalt til Fri rettshjelps-ordninger dersom klienten er dekket av dette, med mindre klienten selv har motforestillinger mot en slik henvisning (eksempelvis forsøkt å kontakte advokat uten å få tilstrekkelig hjelp, sterk mistro til advokater eller liknende).



Klientens norskkunnskaper sier både noe om hvilken kommunikasjon vi kan ha med dem, og om deres sårbarhet i forhold til deres mulighet til å motta informasjon fra andre. Vi erfarer at klienter med svake norskkunnskaper kan oppleve vansker med å klare seg selv i skriftlige prosesser hvor det offentlige er motpart (for eksempel klagesaker innen trygd-, sosial- eller utlendingsrett), og at de ikke nødvendigvis er i stand til å motta informasjon distribuert av det offentlige (problemer med å lese vanlige informasjonsbrosjyrer, problemer med å komme i kontakt med rette instans osv.).

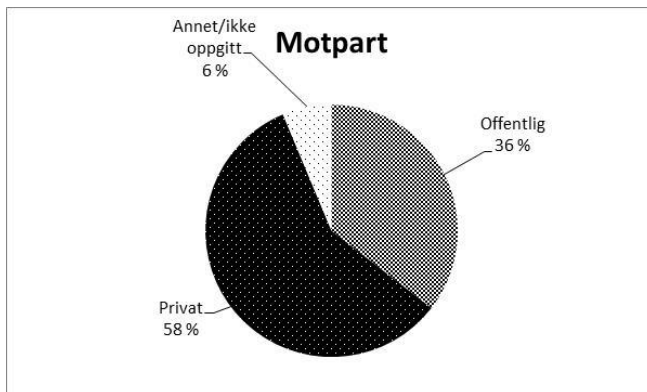
1/3 av våre klienter snakker ikke noe norsk eller snakker litt norsk. Dette medfører at vi hele tiden jobber aktivt med å finne måter å kommunisere med denne klientgruppen på. Vi jobber blant annet mye med å skrive lett norsk og lett jusspråk. I enkelte tilfeller må vi imidlertid tilkalle tolk til klientmøter samt bruke profesjonelle oversettere til å oversette brev til klientens morsmål.



Det er 30 % av våre klienter som har et annet statsborgerskap enn norsk. Det presiseres at etnisitet ikke er differensiert i denne statistikken.

Statsborgerskap	Prosentandel
Afrika sør for Sahara	4,65 %
Latin Amerika	1,84 %
Midtøsten og Nord-Afrika	2,95 %
Nord-Amerika	1,25 %
Norsk	70,06 %
Schengenland	8,57 %
Sentral Asia	0,07 %
Statsløs	0,29 %
Sør-Asia	1,69 %
Øst-Asia	3,76 %
Øst-Europa utenfor schengen	2,43 %
Ikke oppgitt	2,36 %

I de fleste sakene er motparten en privatperson, mens i 36% av sakene er det offentlige motpart, jf. diagram under:



5.2 Hvilke klienter når vi gjennom oppsøkende virksomhet?

JURK har et sterkt fokus på oppsøkende rettshjelp og rettighetsinformasjon (se eget kapittel om dette). Vår erfaring er at de svakeste klientene må oppsøkes, og få informasjon om sine rettigheter før vi tar inn saken. Årsaken er at det krever en del kunnskap å se at det problemet du har er juridisk, og ikke bare praktisk. I dette kapitlet skal vi derfor se nærmere på hvilke klienter og saker vi får inn på de ulike stedene vi har saksmottak

Nedenfor vises en oversikt over antall og andel saker som ble tatt inn på ulike former for saksmottak i 2013 og 2012. Telefon, klientmottak, brev og e-post er mottaksformer som skjer ved at klienten kontakter JURK. Rettighetsturnè, foredrag, fengsel og Oslo krisesenter er mottaksformer hvor JURK har tatt inn saken gjennom oppsøkende virksomhet.

Mottakssted	Antall saker 2013	Andel saker i 2013	Andel saker i 2012
Telefon	1582	58,57 %	64,30 %
Klientmottak	613	22,69 %	21,41 %
Brev	136	5,03 %	4,13 %
Rettighetsturnè	127	4,70 %	2,77 %
Foredrag	122	4,51 %	3,79 %
Fengsel	102	3,77 %	2,35 %
E-post	16	0,59 %	0,57 %
Oslo Krisesenter	2	0,07 %	0,64 %
Ikke oppgitt	1	0,03 %	0,04 %
Total	2701		

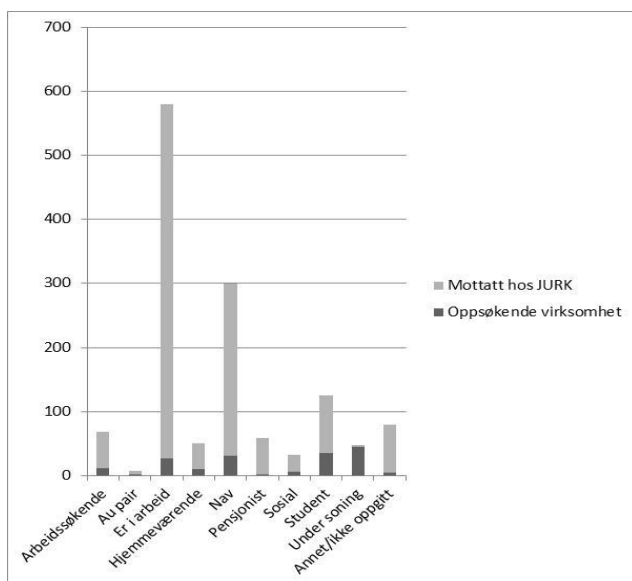
Inntektsnivå og oppsøkende virksomhet

De fleste av våre klienter (52 %) tjener mindre enn kr. 246.000 brutto per år. Av dem vi tok inn saker fra etter foredrag, tilhørte hele 76% denne gruppa, mens under rettighetsturnéen og fengselsbesøk utgjorde gruppen hhv. 81% og 87,5 %. Disse tallene forteller oss at vi når ut til flere kvinner med svakere økonomi gjennom oppsøkende virksomhet. At disse kvinnene er lavere representert blant klientene som oppsøker JURK for egen maskin kan tilsi at disse heller ikke makter å oppsøke andre retts hjelpstiltak. Det er godt mulig at JURKs oppsøkende virksomhet dermed er den eneste retts hjelpen som når ut til disse kvinnene.

Mottakssted	Under 100.000	101.000-246.000	247.000-300.000	301.000-400.000	Over 400.000	Ikke oppgitt	Total per mottakssted
Telefon	16,69 %	26,63 %	13,83 %	17,87 %	15,86 %	9,12 %	100,00 %
Klientmottak	29,68 %	34,43 %	11,73 %	11,35 %	8,42 %	4,39 %	100,00 %
Rettighetsturnè	61,77 %	19,12 %	5,88 %	1,47 %	2,94 %	8,82 %	100,00 %
Foredrag	53,45 %	22,42 %	13,80 %	3,44 %	0,00 %	6,89 %	100,00 %
Brev	13,21 %	22,65 %	11,32 %	3,77 %	13,20 %	35,85 %	100,00 %
Fengsel	72,92 %	14,59 %	4,16 %	8,33 %	0,00 %	0,00 %	100,00 %
E-post	0,00 %	16,67 %	0,00 %	0,00 %	16,67 %	66,66 %	100,00 %
Ikke oppgitt	0,00 %	0,00 %	100,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	100,00 %
Oslo							
Krisesenter	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	100,00 %	0,00 %	100,00 %
Grand Total	24,91 %	26,98 %	12,57 %	14,12 %	12,41 %	9,01 %	100,00 %

Hovedinntektskilde og mottakssted

Hovedinntektskilden for den største gruppen vi tar inn gjennom oppsøkende virksomhet, er Nav-ytelser (utbetalinger under soning er ofte i denne kategorien, men dette er ført som egen post i vår statistikk), arbeidsinntekt, og studielån eller introduksjonsordning. Dette gjenspeiler det meste av vår oppsøkende virksomhet.



Utdannelsesnivå og mottakssted

3,05 % av våre klienter har ikke fullført grunnskolen, mens ca. 11,15 har fullført grunnskolen. 35,27 % har videregående skole som sin høyeste fullførte utdanning, mens 34,04 % har fullført en lavere grad ved universitet eller høyskole.

For klienter hvor JURK har tatt inn saken på foredrag, er det en større andel av kvinner som ikke har fullført grunnskole (10,94 %) eller kun har fullført grunnskole som sin høyeste utdanning (12,5 %). Liknende tendenser ses på klienter som er nådd gjennom rettighetsturne (10,71 % ikke fullført grunnskole og 16,07 % kun fullført grunnskole som høyeste utdanning).

Generelt ligger utdanningsnivået blant våre klienter i midtsjiktet – kvinner som har fullført videregående eller en lavere grad ved universitet og høyskole. Tallene tyder på at vi når flere lavt utdannede kvinner gjennom oppsøkende rettighetsinformasjon enn vi når gjennom våre ordinære mottak på JURK.

Mottaks- sted	Ikke fullført grunn- skole	Fullført grunnskole	Fullført videre- gående skole eller tilsvarende	Universitet/ høgskole lavere grad	Universitet/ høgskole høyere grad	Ikke oppgitt	Totalt
Telefon	1,40 %	10,94 %	38,15 %	34,38 %	11,72 %	3,41 %	100,00 %
Klient- mottak	5,35 %	8,18 %	29,87 %	36,16 %	14,78 %	5,66 %	100,00 %
Brev	3,13 %	14,06 %	31,25 %	23,44 %	1,56 %	26,56 %	100,00 %
Foredrag	10,94 %	12,50 %	23,44 %	39,06 %	9,38 %	4,69 %	100,00 %
Rettighets- turné	10,71 %	16,07 %	25,00 %	30,36 %	8,93 %	8,93 %	100,00 %
Fengsel	9,09 %	29,55 %	34,09 %	15,91 %	6,82 %	4,55 %	100,00 %
Oslo krisesenter	0,00 %	0,00 %	50,00 %	40,00 %	10,00 %	0,00 %	100,00 %
E-post	0,00 %	0,00 %	20,00 %	80,00 %	0,00 %	0,00 %	100,00 %
Totalt	3,05 %	11,15 %	35,27 %	34,04 %	11,56 %	4,93 %	100,00 %

Språkkunnskaper, statsborgerskap og oppsøkende virksomhet

76,64 % av våre klienter har gode norskkunnskaper, 12,91 % har noe norskkunnskaper, mens 8,63 % ikke snakker norsk. Som det fremgår av tabellen overfor, er det flere klare trender mht. språkkunnskaper når det gjelder mottakssted:

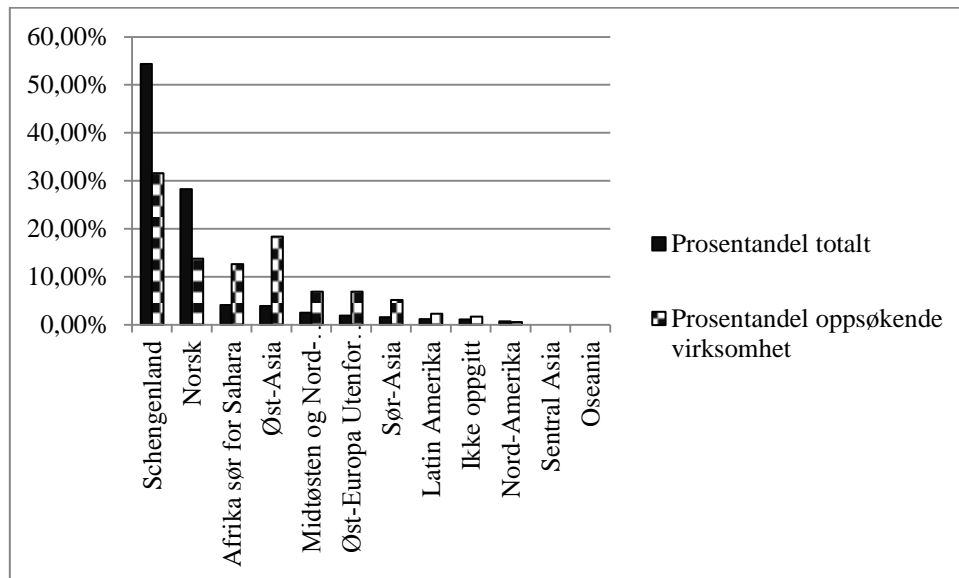
Folk som har dårlige eller ingen norskkunnskaper kontakter oss i liten grad per brev eller telefon. 39,31 % av klientene som møter opp i våre lokaler snakker lite eller dårlig norsk, mens de kun utgjør ca. 11,37 % av de som kontakter oss per telefon og 10,94 % av de som kontakter oss per brev. 82,81 % av klientene vi fikk inn saker fra etter foredrag snakket dårlig eller ingenting norsk, mens dette gjaldt 71,43 % av dem vi møtte på rettighetsturné. Årsaken til at det er så få (ca. 11,36 %) av klientene vi har tatt inn saker fra under saksmottak i fengsel, er mangel på tolker og oversettelse av informasjon om tilbudet, jf. kapittel 5.3.

Mye av vår oppsøkende virksomhet er på voksenopplæringer og hos innvandrersorganisasjoner. På denne måten når vi svært mange klienter som har vanskeligheter med å orientere seg i det norske samfunnet pga. manglende språkkunnskaper. Den økte andelen saker tatt imot ved personlig oppmøte hos JURK kan også ha sammenheng med at flere personer med dårlige språkkunnskaper kjenner til oss og tør å kontakte oss.

Mottakssted	Språkkunnskaper				Total
	Ja, flytende	Noe	Nei	Ikke oppgitt	
Telefon	87,40 %	6,56 %	4,81 %	1,22 %	100,00 %
Klientmottak	57,55 %	24,53 %	14,78 %	3,14 %	100,00 %
Brev	89,06 %	4,69 %	6,25 %	0,00 %	100,00 %
Foredrag	17,19 %	50,00 %	32,81 %	0,00 %	100,00 %
Rettighetsturné	23,21 %	51,79 %	19,64 %	5,36 %	100,00 %
Fengsel	84,09 %	2,27 %	9,09 %	4,55 %	100,00 %
Oslo krisesenter	50,00 %	20,00 %	10,00 %	20,00 %	100,00 %
E-post	20,00 %	0,00 %	80,00 %	0,00 %	100,00 %
Grand Total	76,64 %	12,91 %	8,63 %	1,82 %	100,00 %

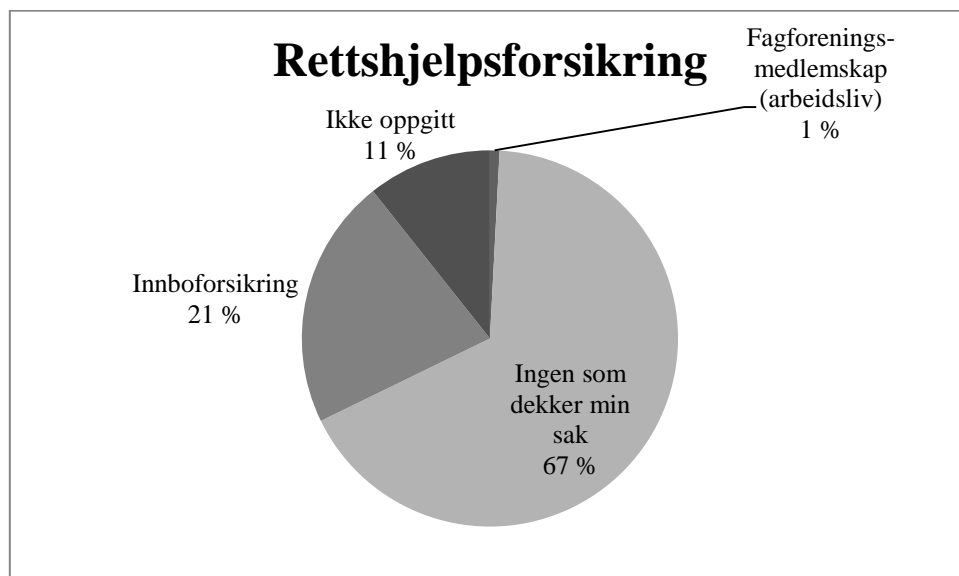
Andel klienter alle typer mottak og ved mottak under oppsøkende virksomhet

Som det fremgår av tabellen nedenfor er det stor forskjell mellom hvilke grupper vi får inn flest saker fra gjennom oppsøkende virksomhet, og hvem som henvender seg til oss per telefon, brev eller oppmøte i JURKs lokaler. Særlig kvinner fra Afrika sør for Sahara og fra Øst-Asia utgjør en uforholdsmessig stor andel av klientene vi møter gjennom våre foredrag.



Dekker vi et udekket rettshjelpsbehov?

21% av klientene har innboforsikring som kan tenkes å dekke noe utgifter til advokat, men minst 67 % av klientene har ikke noen form for forsikring som dekker saken.



Hvordan fikk klienten vite om JURK?

De fleste (26,35 %) får vite om oss via familie og kjente, og hele 13,56 % kjenner oss fra før. Dette tyder på at det er mange som er fornøyde med oss, selv om vi hadde ønsket en grundigere evaluering.

Vi får også svært gode tilbakemeldinger fra kontaktpersonene under foredragene våre, både på foredrag og på den hjelpen vi gir.

Vi ønsker på sikt å gjennomføre en grundigere evaluering av vår virksomhet, men har foreløpig ikke kapasitet og midler til dette.

Familie/venner (jungeltelegraf)	26,35 %
Kjenner fra før	13,56 %
Offentlig instans	13,15 %
Internett/hjemmeside	12,21 %
Andre organisasjoner (ikke rettshjelpiltak)	8,63 %
Andre rettshjelpiltak	6,92 %
Foredrag	6,40 %
Ikke oppgitt	4,46 %
Oppslag plakat	3,05 %
Media	2,70 %
Advokat	2,58 %
Totalt	100,00 %

6. Rettsinformasjon

6.1 Innledning

Retten til rettighetsinformasjon har lenge vært en stor satsning hos JURK, og arbeidet vårt har de siste årene blitt profesjonalisert og videreutviklet på bakgrunn av forskningen til Tina Storsletten Nordstrøm om hvilke krav FNs menneskerettighetskonvensjoner stiller til rettighetsinformasjon. I Regjeringens handlingsplan Likestilling 2014 er JURK nevnt som Regjeringens samarbeidspartner når det gjelder rettighetsinformasjon til innvandrerkvinner.

I 2013 holdt vi til sammen 101 foredrag. 59 foredrag ble holdt i Oslo kommune, og 42 foredrag ble holdt ellers i landet. Til sammen har vi hatt ca 2300 tilhørere.

I tillegg til å holde foredrag på forskjellige voksenopplæringer, har vi holdt foredrag i blant annet: Norsk-kinesisk kvinneforening, Marte nettverksenter, NAV Stovner, den norske thaiforeningen, den filipinske ambassaden, Eritreisk kvinneunion Hero kompetansesenter, Lillestrøm Kultursenter, Røde kors kvinnekaffe, Samisk hus på Grunerløkka, Sagene samfunnshus, Lambertseter fritidshus og Ullern videregående skole.

JURKs prosjekt- og rettighetsinformasjonsansvarlig Lene Løvdal skrev i september 2013 en statusrapport for JURKs rettsinformasjonsarbeid. Rapporten er tilgjengelig på vår hjemmeside og etter forespørsel.

6.2 JURKs metode for rettighetsinformasjon

En av grunnpilarene i alt vårt arbeid er nært samarbeid med andre, og dette forsøker vi stadig å videreutvikle. Derfor utvikler vi både foredrag og andre tiltak i svært tett dialog med ulike fagmiljøer, organisasjoner og representanter for målgruppene.

Vår metode for formidling av rettighetsinformasjon er basert på Tina Nordstrøms arbeid i JURK og hennes forskning ved avdeling for kvinnerett ved Juridisk fakultet, UiO. Hennes forskning er basert på erfaringsinnhenting fra JURKs rettighetsinformasjonsarbeid gjennom en årrekke, sammenholdt med de krav til rettighetsinformasjon som kan utledes av FNs menneskerettighetskonvensjoner. Tina Nordstrøm kom i sin avhandling til at rettighetsinformasjonen må være

- 1) reelt forståelig,
- 2) reelt tilgjengelig,
- 3) kvalitetssikret, og
- 4) relevant for personen i den situasjonen hun måtte befinne seg i.
- 5) Statens plikt til å gi rettighetsinformasjon må også balanseres opp mot den enkeltes ansvar for selv å innhente informasjon.

Dette danner grunnlaget for hvordan vi arbeider, og rent praktisk innebærer denne metoden følgende tiltak:

- 1) For å sikre at informasjonen er forståelig, arbeider vi mye med lett norsk, og går gjennom foredragene med lærere på voksenopplæringen. Vi lager tegninger og illustrasjoner til foredragene, og vi bruker rollespill under fremføringen. Dersom språkkunnskapene er dårlige, setter vi ofte folk sammen i grupper etter språk, slik at de kan oversette for hverandre. Vi sender også ut ordliste til voksenopplæringene med sentrale ord og begreper, slik at disse kan gjennomgås på forhånd.
- 2) For å sikre at rettighetsinformasjonen er reelt tilgjengelig, reiser vi ut på de møteplassene folk befinner seg på: foreninger, voksenopplæringer, krisesentre osv. Vi har også saksmottak etter hvert foredrag for å sikre at informasjonen følges opp av mulighet for skreddersydd rettighetsinformasjon og eventuell rettshjelp.
- 3) For å kvalitetssikre informasjonen blir den gjennomgått av en ansatt ved Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo. Vi har også jevnlig evalueringer og revisjoner av foredragene våre.
- 4) For å sikre at informasjonen er relevant, er vi i stadig dialog med brukergruppene og kontaktpersoner. Vi legger stor vekt på dialog med tilhørerne under foredragene, og kartlegger hvilke spørsmål som stilles. Vi innhenter også systematisk evalueringer fra kontaktpersoner etter hvert foredrag, i tillegg til egnevaluering.
- 5) Vi arbeider ut fra prinsippet om hjelp til selvhjelp, og gir mye informasjon om hvor man kan finne mer informasjon.

6.3 Våre faste foredrag

JURK har de siste årene drevet systematisk oppsøkende virksomhet særlig overfor innvandrerkvinner. Målet har vært å nå disse kvinnegruppene med samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Mange minoritetskvinner har et stort udekket behov for informasjon om rettigheter og plikter i det norske samfunn. Vi ser dog at gruppen ”minoritetskvinner” er svært sammensatt, og at vi har behov for et omfattende samarbeid med kvinnene selv og deres ressurspersoner for å kunne gi dem den informasjon de trenger mest. Som en følge av dette startet vi i 2012 et pilotprosjekt med mer målrettet informasjon mot ulike grupper innvandrerkvinner gjennom et «train the trainers»-opplegg kalt jussambassadører i tillegg til vår faste foredragsvirksomhet. Se mer informasjon om jussambassadørene nedenfor.

Kombinasjonen informasjon og saksmottak er en god måte å nå mange kvinner på, siden dette senker terskelen for å søke hjelp med egen sak. Vi får tilbakemeldinger fra

innvandrermiljøene på at det i tillegg er et stort behov for kompetanseheving hos ressurspersoner i disse miljøene som allerede formidler mye juss og informasjon om det norske samfunnet på morsmålet. Dette er bakgrunnen for jussambassadør-prosjektet.

Innføring i norsk rett

Siden 2005 har en gruppe holdt foredrag for innvandrerkvinner om sentrale rettigheter og plikter i Norge. Foredraget dreier seg om rettigheter knyttet til ekteskap, opphold i Norge, barn, husleie, arbeidsrett, fri rettshjelp samt vold og mishandling. Opplæringen er blant annet holdt på voksenopplæringsentre, Røde Kors' kvinnekafeer eller frivilligsentraler. Vi har også hatt saksmottak i sammenheng med foredragene. Dette gjør vi fordi vi vet at mange av de kvinnene vi treffer der, ikke kommer til kontoret vårt av seg selv, og heller ikke har mulighet til å ringe som følge av mangelfulle språkkunnskaper.

Kvinnene vi har møtt er fra mange forskjellige land, blant annet Kina, Thailand, Burma, Kambodsja, Sri Lanka, India, Pakistan, Afghanistan, Somalia, Marokko og Polen. De fleste har vært i Norge mellom ett og tre år, men vi har også møtt kvinner som har vært i Norge i 10 år. Språkkunnskapene er veldig varierende, og dette er relativt utfordrende.

Flere kvinner blir overrasket over informasjonen vi gir, ikke minst informasjonen om at man har innsynsrett i ektefellens økonomi samt at det ikke er lov å slå barn. Ellers har kvinnene ofte spørsmål om Nav-saker og om oppholdstillatelse.

I desember 2010 holdt vi vårt første skoleprosjekt for menn – i en separat gruppe. Samme innhold – fokus på reell likestilling mellom kjønnene. Vi opplever et stort, udekket rettsinformasjonsbehov for menn. For å gi kvinnene reell mulighet til å endre på forholdene sine i privatlivet og i arbeidslivet er det helt vesentlig at mennene kan være støttespillere og ikke motstandere, og JURK innser at vi også har et ansvar i denne sammenheng. Vi tilbyr derfor i noen grad foredrag for menn.

Arbeids- og diskrimineringsprosjektet

Prosjektet som omhandler rettighetsinformasjon innen diskriminering ble startet i samarbeid med Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings – og diskrimineringsrett, KVIBALD, ved UiO, og cand.jur. Tina Nordstrøm og professor Anne Hellum i 2010. Prosjektet har utviklet et informasjonsprogram om diskrimineringsvernet til innvandringskvinner.

Da det var vanskelig å få booket tilstrekkelig mange foredrag med temaene diskrimineringsrett, vold og mishandling, ble foredraget omarbeidet i 2011. Modulen som omhandlet diskriminering, trakassering og rasisme ble stående, mens modulen som omhandlet vold og mishandling ble erstattet med arbeidsrett. Bakgrunnen for endringen var å gjøre foredraget mer attraktivt og å utvide foredraget innen temaer som tilhørergruppen selv har etterspurt. Modulen som omhandler vold og mishandling er fortsatt med i JURKs andre rettighetsinformasjonsprosjekt, innføring i norsk rett. Etter omlegingen ble foredraget noe lengre, og tar nå omtrent 2x45 minutter. Om det i fremtiden skulle finnes midler, er det et stort ønske å lage et arbeidshefte tilhørende foredraget, som kan anvendes for eksempel i

voksenopplæringsklasser i etterkant av foredragene som repetisjon. Arbeidsheftet til innføring i norsk rett-foredraget har vært en stor suksess

Evaluerings skjemaene fra kontaktpersoner og egevalueringsskjemaene tilsier at foredragene har vært vellykkede. Av positiv tilbakemelding har kontaktpersoner lagt vekt på at vi har oppnådd god toveis kommunikasjon og vært pedagogiske. Kontaktpersonene har også vært fornøyde med temaene som behandles. Vi har også selv opplevd at det har vært vanskeligere å holde tidsskjemaet etter at foredraget er blitt bygget ut. Dette kan skyldes at vi ved å begynne med arbeidsrett får en større deltakelse fra tilhørerne, som opprettholdes gjennom hele foredraget. Tidligere har vi slitt mer med å få i gang diskusjon, mens vi nå må fokusere mer på å begrense denne. Selv om dette er en utfordring, ser vi det som en positiv utvikling.

Når det gjelder spørsmålene vi mottar fra tilhørerne, er disse fortsatt sprikende. Vi har inntrykk av at tilhørerne i større grad enn tidligere tar opp konkrete problemstillinger de selv eller bekjente har opplevd. Dette er interessant for oss, men det er ikke alltid vi kan besvare så komplekse spørsmål på stående fot. Dersom det kan være aktuelt å ta disse spørsmålene inn og saksbehandle, gjør vi dette, men mange av sakene handler om hendelser som ligger langt tilbake i tid. Vi informerer da gjerne om hvor de skal ta kontakt dersom de havner i en liknende situasjon igjen.

Kvinnelige innsatte

Vi opplever at det er et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rådgivning overfor innsatte. Det bør vurderes hvorvidt rettighetsinformasjon, i form av foredrag burde gis i fengsel også. Kvinner i fengsel er en minoritet blant innsatte i Norge og møter andre problemer enn menn i møtet med straffeapparatet. Dette kan typisk dreie seg om problemer i forhold til samvær med barn man har hatt boende fast hos seg, eller graviditet og funksjonshemming i fengsel. Vi får også inn mange spørsmål om straffegjennomføring; herunder særlig telefontid og tolk, gjeld, vold og mishandling. Vi har erfart at gjeld er et særdeles gjennomgående problem for innsatte, og at hjelpeapparatet er svekket på dette punktet.

For å nå ut til klientmassen har vi hatt fast mottak på Bredtveit fengsel, forvarings- og sikringsanstalt, Ravneberget -, Sandefjord- og Sarpsborg fengsel rullerende annenhver tirsdag. Ved hvert besøk holder vi et informasjonsmøte med påfølgende saksmottak. Antall klienter per mottak har vært varierende. Vi har økt samarbeidet med fengslene, og særlig ved gjenopptatt kontakt med tilbakeføringskoordinator på Bredtveit. Fengslene har blitt mye bedre på å ta JURK i mot. I motsetning til før, da det ofte opplevdes som ukjent at vi skulle komme, blir vi i større grad i dag kontaktet av fengselet selv, for å høre om vi kan komme tidligere enn avtalt eller oftere. Det er fortsatt noen ganger hvor fengslene opplyser oss om at det ikke er noen innsatte som ønsker å snakke med oss. Dette har særlig vært i Drammen fengsel, Ravneberget og noen få ganger Bredtveit. Vi tror at dette dels skyldes manglende kunnskap om JURK og hva vi kan bistå med, og hva slags hjelp de innsatte får til håndtering av for eksempel gjeld. Vi ser at infomøtene vi holder er nødvendig for at kvinnelige innsatte blir bevisst på hva vi kan bistå med. Det har også skjedd flere ganger at vi har holdt mottak til

tross for at vi i utgangspunktet fikk beskjed om at ingen innsatte hadde meldt seg, og da kommer det klienter.

Oslo Krisesenter

De ansatte på Oslo Krisesenter opplever at deres klienter har et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rettshjelp utover det bistandsadvokatene gir. Derfor startet vi i slutten 2009 opp med faste ukentlige informasjonstider og mottak på Oslo Krisesenter. I 2013 har vi hatt faste foredrag en gang i måneden, som en del av den faste foredragsrekken på krisesenteret.

6.4 Jussambassadører – prosjekt finansiert av IMDI

I oktober 2012 avholdt vi en idédugnad på bakgrunn av funnene i vår undersøkelse under rettighetsturnéen i lokalene til BLD for å kartlegge enda bedre hvordan et train the trainers-opplegg for ressurspersoner i innvandremiljøene bør se ut. Vi laget en internrapport som også ble sendt til deltakerne og BLD for ytterligere innspill, og utviklet på dette grunnlaget to pilotseminarer på de to viktigste temaene for målgruppene: Barn og familie, og arbeidsrett. Mer presist var temaene for de to seminarerne lover og regler knyttet til barneoppdragelse og barnevern, og til det å komme i jobb.

Vi inviterte innledere fra offentlige etater og advokater, og ba dem skrive et kort notat på lett norsk som ble samlet i et hefte deltakerne kunne få i etterkant. Barnevernetsrepresentanten som deltok har senere uttalt at de ønsker å bruke dette heftet selv, da de mangler denne typen informasjonsmateriell.

JURK mottok kr. 480.000 fra IMDi i 2013 til å videreutvikle jussambassadørprosjektet. Temaet ble satt til lover og regler om foreldres ansvar for barn, inkludert barnevernet. Målgruppene er kvinner som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring med andre enn flyktninger, og som derfor ikke har tilgang på introduksjonsordningen. Disse ble, sammen med au pairer, utpekt som den gruppen innvandrerkvinner som hadde størst behov for rettsinformasjon under en idédugnad i 2010.² De to største gruppene i denne kategorien er i følge SSB polske og thailandske kvinner, så vi valgte å fokusere på disse.

Første opplæringsseminar for jussambassadørene fant sted helga 21. og 22. september 2013. Tilstede på seminaret var 15 kursdeltakere, hvorav 12 var fra Thailand og 3 fra Polen. I tillegg deltok våre to ressurspersoner, Toy Johnsen og Jolanta Gluksman med hhv. thailandsk og polsk bakgrunn som begge har lang erfaring med å formidle kunnskap om norsk samfunn og lovverk til andre med samme opprinnelse. Fra JURK deltok daglig leder og fire saksbehandlere, samt seminarets leder Lene Løvdal fra JURK. I panel lørdag møtte Sanne Hofman, jurist i Redd Barna og Eli Østberg Baardseth, ICDP-koordinator i Oslo kommune.

²<http://foreninger.uio.no/jurk/Publikasjoner/Rapporter/Id%C3%A9dugnad%3A%20retten%20til%20rettighetsinformasjon>

Søndag satt Cecilia Dinardi, advokat og leder av Unge Duer, og Marit Hoff, barnevernsleder bydel Alna, i panelet.

Rettighets- og prosjektansvarlig holdt kurset, og så hadde vi en time og et kvarter med ekspertpanel mot slutten av dagen, før vi avsluttet med repetisjon og evaluering. Dag 1 omhandlet barneoppdragelse med fokus på barnekonvensjonen, samt regler om foreldreskap, foreldreansvar og underholdsplikt. Dag 2 snakket vi om barnevernet. 16. november 2013 ble den tredje og siste seminardagen arrangert, og tok for seg reglene etter skilsmisse.

Ambassadørene ble delt inn i fire grupper med 4 stykker på hver gruppe. De fikk utdelt hver sin brosjyre på norsk og på morsmål, samt barnekonvensjonen på norsk og sitt morsmål. Kurset var basert på brosjyren ”Lover og regler om foreldres ansvar for barn”, med ideen om at Jussambassadørene skal ha den som en grunnbok når de drar ut for å holde foredrag. På kurset var tanken at de skulle ”overlære” materialet og at alle skulle stimuleres til høy aktivitet med mye diskusjon. Det var et særlig fokus på grunnprinsipper og hvorfor reglene er som de er, med utgangspunkt i barnekonvensjonen og at de aller fleste foreldre vil sine barns beste, uansett kultur.

Etter kursene har Jussambassadørene holdt foredrag for kvinner av samme etniske opprinnelse i sitt miljø.

Vi vil foreta en evaluering av prosjektet samt videreutvikle prosjektet i samarbeid med jussambassadørene i 2014.

6.5 Stemmerettsjubileumsåret 2013

I anledning 100 års jubileumet for stemmerett for kvinner, holdt vi i 2013 egne foredrag som tok for seg denne tematikken.

I november arrangerte JURK i samarbeid med Oasen et seminar om stemmerettsjubileet for innvandrerkvinner i lokalene til Fritt ord. Det ble et vellykket arrangement med nærmere 100 deltakere.

6.6 FNs konferanse om kvinner og teknologi i Latin Amerika og Karibien

JURKs daglig leder ble forespurt av Utenriksdepartementet om å delta på FNs konferanse om kvinner og teknologi som fant sted på Den Dominikanske republikk oktober 2013. JURKs daglig leder holdt et innlegg om utfordringer knyttet til de utfordringer ny teknologi fører med seg vedrørende seksuell trakassering, vold og utnyttelse av jenter og kvinner.

6.7 Rettighetsturné

JURK gjennomførte våren 2013 nok en rettighetsturné. I 2013 gikk turen til Møre og Romsdal, Agderfylkene, Troms og Nord-Trøndelag. Dette innebar at 4-5 saksbehandlere reiste rundt i 4-5 dager og holdt foredrag, stands og saksmottak flest mulig steder. Vi holdt 30

foredrag med etterfølgende saksmottak for ca 850 personer. I tillegg delte vi ut brosjyrer og hang opp plakater. Vi ser at vi får en merkbar økning i henvendelser fra distriktene vi har besøkt etter en turné også i etterkant.

Egne rapporter fra turnéene er tilgjengelige på våre hjemmesider, og kan også sendes ved forespørsel.

7. Rettspolitisk arbeid

Det rettspolitiske arbeidet drives ut i fra de erfaringer vi får gjennom den konkrete saksbehandlingen. Vårt fokus er å få frem kvinneperspektivet – da vi ser at dette i mange tilfeller er fraværende eller svakt.

Det rettspolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, lobbymøter på Stortinget, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram m.m.

Alle ansatte på JURK bidrar i det rettspolitiske arbeidet.

7.1 Rapporter

JURK arbeider med å dokumentere kvinners særskilte rettslige stilling og behov gjennom ulike typer av rapporter. Rapporter er også en god metode å sikre kompetanseoverføring internt, og på den måten sikre at vi klarer å følge opp våre egne rettspolitiske prosjekter til tross for stor utskiftning av medarbeidere.

7.2 Høringer/Innspill til offentlige utvalg

Erfaringene JURK får gjennom den praktiske rettshjelpen og rettighetsinformasjonen kanaliseres til ulike høringer. Alle høringer ligger på vår nettside, www.jurk.no. I 2013 skrev JURK følgende høringsuttalelser:

- Høringsuttalelse om endringer i ferieloven
- Høringsuttalelse om forslag til endringer i arbeidsmiljøloven – Tiltak mot ufrivillig deltid.
- Skriftlig innspill til familie- og kulturkomiteen på Stortinget angående ny diskriminerings- og likestillingslovgivning.
- Muntlig høringsuttalelse i Stortinget om au-pairordningen
- Høringsuttalelse om forslag til endringer til husleieloven
- Høringsuttalelse til NOU: 2013/9 Et politi rustet til å møte fremtiden utfordringer

7.3 FNs menneskerettighetskonvensjoner

I 2013 ble JURK medlem i NGO-Forum for menneskerettigheter. Gjennom dette forumet var vi i 2013 med på skyggerapportering både på konvensjonen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) og konvensjonen for rasediskriminering (CERD) og rapportering på UPR (universal periodic review).

Oppfølging av skyggerapporten på ØSK konvensjonen

I april 2013 levert Ngo-forum for menneskerettigheter i Norge en skyggerapport til Norges 5. periodiske rapport angående den internasjonale konvensjonen for økonomiske, sosiale og økonomiske rettigheter. Organisasjonene som stilte seg bak rapporten var FIAN Norge, ICJ Norge, Jussbuss, JURK, Røde Kors Norge, Redd Barna Norge og Anti rasistisk senter.

Høsten 2013 dro JURK til Geneve for å møte FN komiteen som har ansvar for ØSK konvensjonen for å lobbe inn våre saker fra rapporten til komiteen. De norske NGOene fikk både et formelt møte med komiteen hvor vi fikk legge frem et innlegg samt motta spørsmål fra komiteen, og vi fikk et lunsjmøte to dager etter hvor vi fikk svart komiteen på deres spørsmål og hatt en tettere dialog med dem. Under utspørringen av den norske stat, fokuserte komiteen på mange av de temaene som vi norske NGOene hadde snakket med dem om. Flere av temaene ble også tatt med av komiteen i de offisielle, skriftlige konkluderende oppfordringene komiteen har kommet med til den norske stat.

7.4 Rettspolitiske prosjekter

7.4.1 Samboerprosjektet

I løpet av 2012 utarbeidet JURK et lovforslag til en samboerlov, med gode og konkrete begrunnelser. Lovutkastet likner veldig på ekteskapsloven, men er mer skreddersydd for samlivsformen samboerskap. Den er deklatorisk, slik at man kan avtale seg helt bort fra den. Videre er den mindre omfattende, slik at ikke alt skal deles likt etc. De andre studentrettshjelpstiltakene stiller seg bak forslaget om en samboerlov da også de har sett i sin saksbehandling at de er behov for å lovregulere samboerskap.

I Februar 2013 var JURK hos BLD for å snakke om vårt lovforslag om ny samboerlov. I møtet var BLD representert av Ahmad Ghanizadeh statsekretær og -Hege Nygård Wetland og Katrine Kjørheim Fredwall fra lovavdelingen i justisdepartementet.

Etter at nye regjering var på plass i høst, var JURK på møte på Stortinget med storingsrepresentanter i familie- og kultur komiteen med Tomsen og Stordalen (Frp) samt deres politiske rådgiver Charlotte Reynolds.

7.4.2 Au pair-prosjektet

I løpet av 2013 har au pair- gruppa deltatt på høring i forbindelse med innføring av karanteneordningen, bidratt i samfunnsdebatten med artikler i Dagbladet, NRK Ytring og stud.jur, samt belyst problemene ved ordningen i NRK-programmet Brennpunkt og Dagsnytt 18. Flere av artiklene au pair-gruppa skrev i 2013 gjaldt rettssaken i Oslo tingrett, der to au pairer var fornærmede i en sak som gjaldt menneskehandel som følge av tvangsarbeid. En av de fornærmede var en tidligere klient av JURK som bistod henne med å anmelde saken. Videre hadde au pair-gruppa en del lobby-møter før stortingsvalget. Møtene var blant annet

med Pål Lønseth i Justis- og beredskapsdepartementet, Ahmad Ghanizadeh i Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet og Sylvia Graham i Arbeids- og sosialkomiteen.

7.4.3 «Rød knapp»-kampanjen STOPP VOLD MOT KVINNER

JURK har inngått et samarbeid med 7 andre organisasjoner som alle har felles målsetning: at vold mot kvinner må elimineres og at det skal arbeides for nulltoleranse for vold mot kvinner. JURK samarbeider med Islamsk Råd, Norske kvinners sanitetsforening, Reform, Virke, Krisesentersekretariatet og den norske kirke.

Organisasjonene opprettet en kampanje kalt «Rød knapp»-kampanjen hvor vi har fått laget pins med røde knapper. Rødfargen skal være et blikkfang og symbolisere «kjærlighet» og «STOPP», og de 4 hullene representerer kunnskapshull som vi har behov for å tette. Disse 4 hullene er voldsutsattes rettigheter, forskning, hjelpetilbud og forebygging. Knappene deles ut én gang i måneden – og til nå har den blitt delt ut på Oslo S den 25. hver måned (fordi den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner er den 25. november).

Kampanjen startet med en idédugnad i 2012 hvor man inviterte folk fra det offentlige, politikere, politiet, frivillige organisasjoner og så videre for å ha en idédugnad om hva som må gjøres for å eliminere vold mot kvinner i Norge. Resultatet av idédugnaden var en rapport som ble sendt til justisministeren. Kampanjen har også arrangert en faglig halvdagskonferanse den 25. november 2013 om vold mot kvinner på Litteraturhuset i Oslo.

7.4.4 Diskrimineringsprosjektet

I 2013 startet vi opp et prosjekt om seksuell trakassering. Grunnen til at vi ønsker å jobbe rettspolitisk med dette er fordi LDO ikke er gitt håndhevingsmyndighet på området, noe som fører til at det ikke foreligger et lavterskel for de som er utsatt for seksuell trakassering og rettsikkerheten til denne gruppen er derfor svak. Sammen med LDO og KIK ønsker JURK blant annet å utarbeide retningslinjer for hvordan arbeidsgiver bør håndtere situasjonen når en ansatt har blitt seksuelt trakassert på arbeidsplassen.

7.4.5 Boligprosjektet

I 2013 startet JURK et prosjekt i samarbeid med Oslo krisesenter om boligsituasjonen til kvinner utsatt for vold. Tendensene er at et stort antall kvinner som har bodd på krisesenter fordi de offret for vold i nære relasjoner, flytter tilbake til overgriper fordi de ikke har andre bomuligheter. JURK har utarbeidet statistikk-skjemaer som Oslo krisesenter skal fylle ut for oss i løpet av våren 2014. Vi håper på å få inn 500-1000 skjemaer. Målet for prosjektet er å få på plass overgangsboliger for denne gruppen av kvinner, og at denne rettigheten forskriftshjemles.

8. Internasjonalt arbeid

8.1J URKs prosjekter gjennom FOKUS- forum for kvinner oog utviklingsspørsmål

Gjennom JURKs medlemskap i FOKUS mottar vi prosjektstøtte til vårt samarbeid med kvinneorganisasjoner i Tanzania og Guatemala.

8.1.1 MTM

Mujeres Transformando el Mundo (MTM) er JURKs samarbeidspartner i Guatemala.

MTM er en kvinneorganisasjon som har som visjon og formål å arbeide for ivaretagelsen av og utviklingen av guatemalanske kvinners rettigheter når de er ofre for diskriminering og vold. MTM ble stiftet i 2008 og ledes av kvinnelige advokater.

Gjennom blant annet å foreta undersøkelser om hvilke forhold kvinner lider under, omfattende opplæringsprogrammer om kvinners rettigheter som voldsofre, både til kvinnene selv og andre som har bruk for informasjon om rettigheter og regelverk i sitt arbeid, ønsker de å øke bevisstheten rundt problematikken og gjøre kvinnene mer bevisst på sine juridiske rettigheter. Videre ønsker de å planlegge å gjennomføre flere ulike kampanjer om temaet, hvor formålet er å vekke offentlig oppmerksomhet, og samtidig sette vold mot kvinner på den politiske agendaen. Sist men ikke minst, ønsker de gjennom sakførsel og rettssaker å endre regelverk og rettstilstanden i Guatemala slik at voldsutsatte kvinner får oppreisning og erstatning, og slik at de ansvarlige blir stilt til ansvar og straffet for sine handlinger.

I tillegg til fokuset på vold og diskriminering mot kvinner generelt, ønsker MTM spesielt å bringe temaet ”seksuell vold under borgerkrigen” opp i lyset og hjelpe ofrene. I første omgang ønsker de å arbeide med å søke erstatning fra den guatemalanske stat for de lidelser ofrene ble påført. Staten har ikke tatt på seg noe ansvar for det som skjedde, og ofrene for seksuell vold under borgerkrigen har aldri fått noen form for støtte av regjeringen. MTM vil arbeide med å presse regjeringen til å ta ansvar og gi kvinnene en oppreisning. Det neste steget de ønsker å ta er å føre straffesaker mot de ansvarlige. Gjennom å føre saker for retten ønsker de å stille de ansvarlige for overgrepene til ansvar for sine handlinger, og bidra til at kvinnene får den oppreisningen og den sosiale anerkjennelsen de fortjener og behøver. MTM er en av svært få organisasjonene i Guatemala som jobber med dette temaet.

Selv om MTM er en nyetablert organisasjon har de oppnådd gode resultater på veldig kort tid, spesielt når det gjelder sakførsel. Flere gruppesøksmål har gått frem i retten, inkludert to saker som resulterte i dom mot gjerningsmennene. Organisasjonen har siden 2010 tilbudt juridisk rådgivning til over 200 kvinner som er ofre for seksuelle overgrep. I tilknytning til den juridiske sakførselen har MTM i 2012 tilknyttet seg en psykolog. Hun er fast ansatt og lønnes gjennom partnerskapet. Hun tilbyr psykososial bistand til ofrene som MTM bistår juridisk. Samarbeidet mellom MTM og JURK startet i 2010.

8.1.2 KWIECO

KWIECO er en av våre samarbeidspartnere i Tanzania. KWIECO står for Kilimanjaro Women Information Exchange and Consultancy Organisation. Organisasjonen ble etablert i 1987 av en gruppe på ti kvinner, og har følgelig lang erfaring som rettshjelpere.

KWIECO er på mange måter et afrikansk motstykke til JURK. Som JURK jobber de både med saksbehandling, rettsopplysning og rettspolitisk arbeid.

Organisasjonen har en stab av ansatte hvor de fleste har juridisk kompetanse. I tillegg er de avhengig av frivillig innsats for sin eksistens.

KWIECO styres og ledes av kvinner. Både kvinner, menn og barn kan få juridisk rådgivning og i tillegg har KWIECO kompetanse til å føre saker for retten. Her skiller organisasjonen seg noe fra JURK.

Hovedkontoret til KWIECO ligger i Moshi som er hovedstaden i Kilimanjarodistriktet, og herifra arbeides det i hele regionen for å bedre menneskerettigheter og da med spesielt fokus på å bedre kvinners rettsstilling i området.

Prosjektet oppstod på bakgrunn av de tradisjonelle patriarkale normer og sedvanerett, samt diskriminerende lovgivning som er i konflikt med menneskerettighetene. De eksisterende lover i Tanzania er skrevet på engelsk jusspråk som er vanskelig å forstå, det offisielle språket er swahili og majoriteten kan ikke engelsk i det hele tatt. KWIECO er den eneste som tilbyr rettshjelp på landsbygda i Kilimanjaro-regionen. I byene er det noen få advokater, men advokatsalærene er svært høye. For de fleste fattige betyr dette at deres konstitusjonelle rett til å bli representert av en advokat ikke er reell.

Prosjektets målsetting er å fremme likestilling mellom kjønnene ved påvirkning av holdninger og praksis. Videre ønsker prosjektet å bedre rettighetene til marginaliserte grupper i Kilimanjaro-regionen. Særlig søker prosjektet å bedre kvinners tilgang til jord, og å oppnå økte rettigheter for HIV/AIDS-syke. Med tanke på å oppnå langsiktige resultater rettes prosjektet spesielt mot ungdom. Prosjektets aktiviteter er allsidige. For det første tilbyr prosjektet juridisk og menneskerettslig opplæring. Videre ytes det konkret rettshjelp, rådgivning og bistand i rettsvister. I tillegg jobber KWIECO for å reformere undertrykkende og diskriminerende sedvanerett. For å oppnå slagkraft skal denne siste aktiviteten, jobber KWIECO mye med nettverkbygging og deltar i FOKUS landprogram i Tanzania. Hensikten med landprogrammet er å bidra til nettverksbygging og til utvikle kompetansen i forhold til påvirkningsarbeid.

For hvert år som partner med KWIECO observerer JURK et prosjekt og en organisasjon som hele tiden utvikler seg positivt i den forstand at de er en sentral bidragsyter til endringer i lokalsamfunnet. Stadig blir KWIECO mer profesjonelle og når ut bredere og oppnår større slagkraft for målgruppen. Eksempelvis har KWIECO de siste årene sett behovet for en mer helhetlig tilgang for å sikre reell tilgang til rettigheter, og for å legge til rette for konkrete endringer ved at det fokuseres på økonomisk selvstendighet som er en forutsetning for å få

tilgang til sine rettigheter. De ser også at det er nødvendig å jobbe for å tilby beskyttelse for kvinner og barn som er rammet av vold og er nå i gang med å opprette krisesenter for sine voldsutsatte klienter.

Samarbeidsprosjektet mellom KWIECO og JURK startet i 2004.

8.2 Internasjonale besøk

I januar 2013 fikk JURK besøk av en russisk organisasjon som jobber for likestilling i familien med spesiell fokus på fars rolle. JURK hadde besøkt denne organisasjonen i St. Petersburg da JURK var der på studietur i 2011.

I 2011 inngikk JURK et samarbeid med en kvinneorganisasjon i Litauen og en kvinneorganisasjon i Hviterussland, med økonomisk støtte fra Nordisk råd. I forbindelse med dette samarbeidet var to medarbeidere på JURK i Litauen på en samling med de to andre organisasjonene.

9. Økonomi

9.1 Regnskap for 2013

Per 1. februar har vi ikke mottatt årsregnskap fra regnskapskontoret. Så fort dette foreligger og er blitt revisorgodkjent, vil det settes inn i årsrapporten.

9.2 Bidragsyterne våre i 2013

Stor takk til bidragsyterne våre i 2013!

Drifttilskudd og prosjekttilskudd	Beløp i kr
FOKUS/NORAD	2. 895. 000
Studieforbundet solidaritet	36.480
Oslo kommune	410.000
Møre og Romsdal Fylkeskommune	30.000
Nordland fylkeskommune	50.000
Rogaland fylkeskommune	10.000
Stavanger kommune	10.000
Porsgrunn kommune	5.000
Fredrikke Tønder Olsen og Martha Webergs legat	32.000
Lovdata	10.000
Kulturstyret/Velferdstinget Oslo/Akershus	100.0000
IMDI	505.000
Justis- og Beredskapsdeparteme	3.150.000
Den Norske advokatforeningen	15.000
Vest-Agder fylkeskommune	10.000
Kluge advokatfirma	5.000
Føyen advokatene	20.000
Kyllingstad og Klevland	10.000

I tillegg har Universitetet i Oslo har også i år betalt for våre lokaler, strøm, telefon og postgang. Dette er av avgjørende betydning for vår eksistens. JURKs internasjonale prosjekter er finansiert gjennom NORAD og FOKUS. Det meste av midlene vi får får videre til eksternt partner i hhv Guatemala og Tanzania.

10. Blikk mot 2014

I 2014 har JURK 40- års jubileum og vi gleder oss til å markere denne viktige milepelen i både JURKs og likestillingens historie.

Selve jubileumsfesten vil finne sted 30. august og alle tidligere jurkere og nærmeste samarbeidspartnere inviteres til feiringen. Ellers vil jubileumet bli markert med flere mindre arrangementer spredd utover året.

Likestillingen i Norge har kommet langt siden JURKs oppstart i 1974. Imidlertid ser vi at det fortsatt er mange utfordringer på likestillingsfronten og vi har fortsatt en stor jobb å gjøre fremover. Seksuell trakassering, regjeringens forslag om reservasjonsrett for fastleger når det gjelder henvisning om abort, reduseringen av pappakvoten, vold mot kvinner, stereotyper og holdninger i samfunnet som hindrer reell likestilling, er noen av de utfordringene vi står ovenfor i 2014.

Finansering av vår drift er også en evig utfordring for oss som frivillig organisasjon. Vi starter imidlertid året med gode nyheter om økning av driftstøtten vår fra Oslo kommune. Vi har også høye forhåpninger til driftstøtten fra justis- og beredskapsdepartementet, da den nye regjeringen både i valgkampen samt i den politiske plattformen har trukket frem viktigheten av frivillige organisasjoners innsat på det juridiske feltet. Vi er spente på å se om dette vil resultere i en økning for driftstøtten i 2014.

Vi er inne i en urolig tid når det gjelder vår internasjonale avdeling, da vi fra 2014 selv må betale egenandelen på midlene vi får fra NORAD gjennom FOKUS. Disse midlene har FOKUS betalt for oss til nå gjennom TV aksjonsmidlene de mottok for noen år tilbake. Egenandelen tilsvarer 10% av prosjektenes totale sum, noe som tilsvarer 280.000 for vår del. Vi håper derfor på velvillighet fra private aktører som ønsker å ta sin del av samfunnsansvaret.

Til tross for de utfordringer vi har foran oss, går vi inn i det nye året med mål om fortsatt å yte god og effektiv rettshjelp til våre klienter, og være godt synlig med våre kampsaker både i media og på kontorene til beslutningstakerne!

JURK påbegynte i 2013 å utarbeide ny strategisk plan, med bakgrunn i at vi allerede har nådd mange av de målene som var knyttet til den forrige. Den strategiske planen vil slutføres våren 2014. Dette er et spennende arbeid som tilater oss å løfte blikket og tenke fremover.

Og fremover skal vi!